

KNJIŽNICARŠKE NOVICE

LJUBLJANA, 1999

NARODNA IN UNIVERZITETNA KNJIŽNICA

LJUBLJANA, NOVEMBER 1999 11

KNJIŽNIČARSKÉ NOVICE

ZBDS

**OB STROKOVNEM
POSVETOVANJU
"PROFESIONALNOST IN
KAKOVOST V
KNJIŽNIČARSTVU"
ALI: KOLIKO JE
BIBLIOTEKARSKO
DRUŠTVO RES ŠE MOJE
DRUŠTVO?**

Letošnje strokovno posvetovanje Zveze bibliotekarskih društev Slovenije je obeležilo nekaj, za kar smo si, žal pogoto zaman, prizadevali že leta in leta: uvodni, vabljeni referat, je zgradil solidni temelj celotnemu posvetovanju, na katerem so potem gradili mnogi referati neglede na tematski sklop, v katerem so bili predstavljeni. Koliko je bilo referentov in razpravljalcev, ki so citirali dr. Ivana Svetlika in njegove uvodne trditve! Uvodničarjeva rdeča nit je res omrežila prisotne, saj še danes, tedne po posvetovanju, razpredamo njegove misli. Gotovo ne brez razloga, saj se je lotil samega bistva naše stroke, poklica, profesije in združevanja v stanovsko družčino, zaradi katere smo se na posvetovanju tudi zbrali. Tam v dvorani smo vneto prikimali, ko je predstavljal atribute profesije v primerjavi s poklicem, žal pa se v praksi vse prepogosto kaže, da bolj spominjamo na tisto drugo.

Imamo sicer svoj Etični kodeks, pa se o njem nič kaj nismo bili pripravljati pogovarjati, čeprav je bil prispevek dr. Vladimirja Sruka poln trditvev in vprašanj, ki bi nas morala pognati v razmišljanje, pa ne samo to, tudi v dejanja. Po tem kodeksu knjižničar "daje podporo svojim po-

klicnim kolegom in spoštuje njihovo strokovno znanje", nekaj podobnega je v slehernem bontonu, ki ga ima v svoji zbirki tudi "zadnja slovenska knjižnica". Kako naj si potem razlagam, da cele trume udeležencev strokovnega posvetovanja mirno odhajajo kar sredi referatov svojih poklicnih (ali pa morda profesionalnih?) kolegov, tistih, ki so se potrudili, da bi svoji strokovni javnosti predstavili delo, stroko, profesijo, ki jo tako visoko nosimo v oblake, pa zanjo tako malo naredimo?

Urejanje statusnih vprašanj, umeščanje stroke v pravni sistem okolja in vpliv na oblikovanje lastne regulative je ena temeljnih nalog in skrbi strokovnih združenj, tudi bibliotekarskih, povsod po svetu. Hladen tuš. "S strani vašega društva pripomb ni bilo", pravi dopis Ministrstva za kulturo. Naše združenje se povabilu ministrstva ni odzvalo in ni imelo pripomb na predlog novega zakona, ki odhaja v postopek sprejema, torej se (ob vseh ostalih odprtih in perečih vprašanjih) strinja tudi s tem, da so v 21., 22. in 25. členu predloga zakona šolske, visokošolske in specialne knjižnice odpravljene vsaka s po štirimi vrsticami.

Zveza bibliotekarskih društev Slovenije se je v svoji organizacijski strukturi zaradi reševanja statusnih, organizacijskih in strokovnih vprašanj (vsaj nekoliko) zgledovala tudi po Ifli - pripadniki iste vrste knjižnic so se združevali zaradi reševanja skupnih problemov v sekcijah, za obravnavo bibliotekarske strokovne problematike pa so skrbele strokovne komisije. Ene bolj, druge manj seveda. Z novim statutom Zveze bibliotekarskih društev Slovenije smo strokovne komisije društva preprosto odpravili, Predsedstvo pa lahko za reševanje posameznih teoretičnih ali praktičnih vprašanj in pripravo strokovnih podlag "imenuje občasna delovna telesa". Se lahko

strinjamo z ugotovitvijo, ki jo taka rešitev kar sama ponuja: smo že tako daleč, da so vsi strokovni problemi rešeni in se društvu sprti in kontinuirano z nobenimi strokovnimi vprašanji ni več treba ukvarjati? Ni se treba ozreti prav daleč in videli bomo, da strokovna bibliotekarska združenja drugod vzpodbujajo delovanje strokovnih komisij in celo ustanavljajo nove. Morebiti pa je to "prilagajanje izzivom prihodnosti" o katerem toliko govorimo.

O bibliotekarskih združenjih kot platformi demokratizacije ... itd. je bila v preteklosti množica mednarodnih kongresov, posvetovanj, seminarjev, okroglih miz, citatov. Mi se zaradi tega nismo vznemirjali, saj je bilo demokratično sožitje osnova združevanja in delovanja v društvu že prej. Na volitvah organov ZBDS smo imeli odprte kandidatne liste. Nič več. Volitve delovnih teles so zopet metoda za preverjanje vida in motoričnih sposobnosti delegatov, če zmorejo od "enega kandidata obkrožiti samo (natančno) enega". Na sestankih in skupščinah je veljalo pravilo enakopravnosti članov in odprtega dialoga, tudi takrat, kadar se nismo povsem strinjali. Bog pomagaj nebodigatrebi danes, če se na skupščini neprevidno oglasi. Si delegat, nisi, potem pa bodi tiho.

Je torej zgolj slučaj, da ugotavljamo, kako se člani ne identificirajo (dovolj) s svojim društvom?

Koliko je to društvo res še moje društvo? Pa tvoje?

Ivan Kanič

KVADRATURA OKROGLE MIZE

Med letošnjim posvetovanjem ZBDS nam je na okrogli mizi o novem zakonu o knjižničarstvu uspelo v dvojni meri pokazati svojo politično nezrelost.

Na okrogli mizi so sodelovali predstavniki ministrstva za kulturo, za znanost in tehnologijo ter vladne službe za lokalno samoupravo. Predstavnik Ministrstva za šolstvo, v katerega pristojnosti so šolske knjižnice, ni bilo.

Eshatologija krovnega zakona

Zakonsko besedilo sta predstavili njegova avtorica, državna podsekretarka Vesna Čopič z ministrstva za kulturo in Jelka Gazvoda, svetovalka vlade za knjižničarstvo; tekst vsebuje za SIK-e nekaj prav dobrih rešitev. Predvsem SIK-i zakon zaradi prepotrebni organizacijskih in statusnih sprememb tudi dolgo in težko pričakujejo, še posebej po zadnji noveli zakona o lokalni samoupravi, ki je ukinila tkim. zagotovljeno porabo občin, iz katere so bile financirane splošne knjižnice. Le-te so od letošnjega leta prepuščene dobri ali slabi volji občin, tudi novonastajajočih, zaradi česar je že prišlo do resnih zapletov. X-ta (x + n-ta) verzija besedila več let nastajajočega zakona je bila nekaj sto prisotnim predstavljena kot besedilo v medresorskem usklajevanju. Takoj zatem je nastop državnega sekretarja Tomaža Seljaka z MZT razkril, zakaj je zakon že leta "tik pred tem, da pride v parlament" - tekst je še vedno tam, kjer je bil pred petimi, šestimi leti: neusklajen vsaj z MZT, večinsko pristojnim za IZUM.

"Usklajevanje" te vrste lahko z enakim, t.j. nikakršnim učinkom traja brez nadaljnega še dodatnih pet, šest ali pa tudi petdeset let. (Psiho)terapevtskemu učinku na lju-

bo se vsakih nekaj mesecev ali let zgodijo pozivi k pošiljanju pripomb in dopolnil, za kar se vedno grozno mudi, zato da se bo naslednjič, čez nekaj mesecev ali let, spet grozno mudilo in nič ne zgodilo. Prav tako bo pošiljanje pripomb in dopolnil, ne da bi komu hotel kratiti pravico do njih, vplivalo na sprejemanje zakona in posledično na trenutno situacijo knjižnic toliko kot lanski sneg: zakon namreč ni obtičal zaradi pripomb knjižnic in knjižničarjev.

Moji kmečki pameti so razlogi za vztrajanje pri krovnem zakonu čedalje manj jasni. Če je namreč krovni zakon v resnici pogoj za enotnost sistema, potem te enotnosti tako ali tako ni več, odkar MŠŠ šolske knjižnice razume v svoji pristojnosti. Če pa krovni zakon ni pogoj za enotnost sistema, v kar sem prepričan, ni mogoče razumeti, zakaj se za vsako ceno starta nanj in hkrati zaradi nepreseženih (nepresegljivih?) razlik med ministrstvi odlaga njegovo sprejetje do svetega Nikoli. Ceno za krovnega goloba, ki je, kot se za goloba spodobi, na strehi, plačujejo splošne knjižnice. S sedanjim organizacijskim kaosom in s situacijo, v kateri imajo občine v rokah škarje in platno (denar), vatla pa ne, smo iz dneva v dan bliže točki, ko bomo žrtvovali substanco, zato da bodo naši vnuki nekoč uživali blagodati krovnega zakona - če bo seveda še kaj uživati.

Svet ni eden, svetova sta dva

Druga omemba vredna točka večera je bilo javno pranje umazanega perila med NUK-om in IZUM-om. V tej zvezi naj najprej spomnim na osnovno: za delovanje sistema sta potrebna oba. Zato dela nacionalke ne podcenjujemo ali omalovažujemo, čeprav nam je dejavnost inštituta po svoji naravi večkrat bliže kot delo NUK-a in čeprav je prehod na COBISS za večino splošnih knjižnic

pomenil ne le prehod na višji standard, pač pa tudi zelo konkretno in dejavno strokovno pomoč.

Ob vsem razumevanju za človeško-emocionalno plat zadeve (tudi ob nekaterih izjavah, ki jih je ena ali druga stran lahko razumela kot provokacijo) pa je treba reči, da reakcije obeh strani preprosto niso sodile tja, kjer so se zgodile. Podpisani - in po slučajnih odmevih sodeč ne samo jaz - sem se mimo svoje volje znašel v situaciji, kjer bi se moral opredeljevati za ali proti (NUK-u, IZUM-u), ne da bi to hotel ali zmoget.

Oba naslova - koliko gre enemu ali drugemu, bo že vedel vsak zase - sta si zaslužila (retorično) vprašanje: ali res kdo pričakuje, da bomo knjižničarji, ki nimamo niti pregleda nad dogodki niti vseh potrebnih informacij, lahko sodili o razhajanjih, če celo akterji procesa, opremljeni z vsemi potrebnimi informacijami, ne morejo najti skupnega jezika? In če je odgovor negativen, v kar močno upam, se vsiljuje vprašanje, zakaj in predvsem s kakšnim namenom se pred nas postavljajo dileme, ki niso zrasle na našem zeljniku in nanje tako ali tako ne moremo vplivati?

Zagotovo pa vem naslednje: očitno nas je premalo v hlačah in v glavi, da bi zmogli (hoteli?) svoje probleme reševati brez pomoči velikega brata, brez politizacije, v trezni, stvari in strokovnosti zavezani atmosferi, kjer za najvišje dobro velja skupna korist - optimalno delovanje sistema v celoti. Strategija političnega "lobiranja" namesto obligacijskih razmerij, zatekanje k državni upravi namesto k mehanizmu civilne družbe predstavlja ne le odpo-ved strok(ovnost)i, ampak v skrajni konsekvenci tudi odločitve za vladavino prisile namesto za vladavino pameti. Smer, ki mi kljub slovenski tradiciji niti najmanj ne diši.

Lado Planko

Kolokvij Sekcije za domoznanstvo pri ZBDS
"IZBOR IN PRIDOBIVANJE
DOMOZNANSKEGA
GRADIVA"

Celje, 26. november 1999

Sekcija za domoznanstvo pri ZBDS vabi skupaj s soorganizatorjema, Društvom bibliotekarjev Celje in Osrednjo knjižnico Celje, na kolokvij "*Izbor in pridobivanje domoznanskega gradiva*", ki bo potekal 26. novembra 1999, v Levstikovi sobi Osrednje knjižnice Celje na Muzejskem trgu 1 a.

Kolokvij je namenjen vsem, ki jih zanima domoznanska tematika, še posebej pa priporočamo udeležbo vsem tistim knjižničarkam in knjižničarjem, ki imajo pri svojem vsakdanjem delu opravka z domoznanskim gradivom in informacijami ter domoznanstvom nasploh.

V želji, da bi bil kolokvij dostopen čim širšemu krogu knjižničark in knjižničarjev, za udeležbo na kolokvijju *ne bo potrebno plačati nobene kotizacije!* Vsi, ki se boste kolokvija udeležili, **morate** samo izpolniti prijavnico objavljeno v prilogi in jo najkasneje **do 19. novembra 1999** poslati na naslov:

Branko Goropevšek
Osrednja knjižnica Celje,
Muzejski trg 1 a
3000 Celje
e-mail:brane@ce.sik.si

Potek kolokvija:

10.00 - 11.30 Uvodna referata

- **Branko Goropevšek** (Osrednja knjižnica Celje): "Razvid stanja domoznanske dejavnosti v Sloveniji"

- **mag. Vlasta Stavbar** (Univerzitetna knjižnica Maribor): "Kaj je domoznansko gradivo?"

11.30 - 12.30 odmor

12.30 - 14.30 Referat in koreferati

- **Jože Gorenc** (Knjižnica Mirana Jarca Novo mesto): "*Načini pridobivanja domoznanskega gradiva*"

koreferati:

- **Franc Drolc** (Osrednja knjižnica Kranj): "*Odkrivanje in pridobivanje marginalnih tiskov, ki so domoznanske narave*"
- **Ljuba Vrabc** (Osrednja knjižnica Koper): "*Izbor in narava domoznanskega gradiva*"
- **Tatjana Kač** (Osrednja knjižnica Celje): "*Načini pridobivanja domoznanskega gradiva v Celju*"
- **Ljudmila Berčič** (Knjižnica Šiška): "*Problemi domoznanstva v ljubljanski regiji*"

14.30-15.00 odmor

15.00-16.00

- Diskusija in zaključna razprava

Vse dodatne informacije o programu in vsebini kolokvija lahko dobite na naslovu:

Branko Goropevšek,
Osrednja knjižnica Celje,
Muzejski trg 1 a,
3000 Celje
tel: (063) 4261714,
faks (063) 4261711
e-mail brane@ce.sik.si

ZVEZA BIBLIOTEKARSKIH DRUŠTEV SLOVENIJE

Sekcija za domoznanstvo

Zapisnik

4. seje Sekcije za domoznanstvo ZBDS, ki je bila 30. 9. 1999 ob 11. uri v Osrednji knjižnici Celje (Levstikova soba) na Muzejskem trgu 1 a.

Prisotni: Ljudmila Berčič, Knjižnica Šiška, Franc Drolc, Osrednja knjižnica Kranj, Branko Goropevšek, Osrednja knjižnica Celje, Ivica Milič, Knjižnica Mirana Jarca Novo mesto, Simona Šuler Pandev, Koroška osrednja knjižnica Ravne na Koroškem, Ljuba Vrabc, Osrednja knjižnica Koper, Vlasta Stavbar, Univerzitetna knjižnica Maribor, Janko Germadnik, Osrednja knjižnica Celje

Dnevni red:

1. Priprava jesenskega kolokvija
2. Zbirni zapisi
3. Program dela za leto 2000
4. Razno

Ad 1) Razpis prijav za referate enodnevne kolokvija domoznancev je bil objavljen v Knjižničarskih novicah 1999, št. 8-9. Delovni naslov kolokvija, ki bo 26. 11. 1999, je: Izbor in pridobivanje domoznanskega gradiva. Potekal bo v Levstikovi sobi Osrednje knjižnice Celje na Muzejskem trgu, s pričetkom ob 10. uri.

Na kolokvij bodo vabljeni:

- vse slovenske knjižnice, ki izvajajo domoznanstvo dejavnost
- zamejske knjižnice
- posamezniki, ki jih domoznanska dejavnost zanima

Predvideni stroški izvedbe bodo znašali okrog 250.000 SIT (potni stroški in minimalni honorarji referentov ter stroški organizacije kolokvija).

Dogovorili smo se, da bomo osnovne smernice referatov in zaključ-

ke kolokvija razmnožili, da bo gradivo dostopno širšemu krogu knjižničarjev. Po možnosti bomo povezavke gradiv objavili tudi v reviji Knjižnica.

Potek kolokvija:

Trije referati:

1. Uvodni referat: *Razvid stanja domoznanske dejavnosti v Sloveniji* (B. Goropevšek, Osrednja knjižnica Celje)
2. *Kaj je domoznansko gradivo?* (V. Stavbar, Univerzitetna knjižnica Maribor)
3. *Načini pridobivanja domoznanskega gradiva* (Jože Gorenc, Knjižnica Mirana Jarca Novo mesto)

Štirje koreferati:

1. *Odkrivanje in pridobivanje marginalnih tiskov, ki so domoznanske narave* (Franc Drolc, Osrednja knjižnica Kranj)
2. *Izbor in narava domoznanskega gradiva* (Osrednja knjižnica Koper)
3. *Problemi domoznanstva v Ljubljanski regiji* (Ljudmila Berčič, Knjižnica Šiška)
4. *Načini pridobivanja domoznanskega gradiva v Celju* (Tatjana Kač, Osrednja knjižnica Celje)

Dogovorili smo se, da bosta v dopoldanskem predstavljeni prva dva glavna referata, po odmoru pa še tretji glavni referat in vsi koreferati. Nato bo sledila diskusija. Kolokvij bomo zaključili predvidoma okrog 16. ure. Časovni in vsebinski raspored domoznanskega kolokvija bomo objavili tudi v Knjižničarskih novicah.

Ad 2) Knjižnice, ki so zainteresirane za vnos zbirnih zapisov v poskusno (testno) bazo (10 zapisov ali več), naj o tem obvestijo predsednika sekcije, da bo lahko posredoval na IZUM-u. Na podlagi testnih zapisov, ki jih bomo vnesli v bazo, se bomo

lahko podrobneje pogovorili o problemih in težavah vnosa ter možnih spremembah v maski za zbirne zapise.

Ad3) Sekcija za domoznanstvo načrtuje v letu 2000:

1. enodnevni kolokvij;
 2. do štiri sestanke članov sekcije.
- Sekcija za domoznanstvo bo preko ZBDS pozvala strokovno javnost o možnosti in načinih mikrofilmanja starih gradiv in serijskih publikacij ter hkrati poslala ZBDS nekaj predlogov za teme naslednjih zborovanj slovenskih knjižničarjev, npr.:

1. Klasične forme knjižničnega gradiva v informacijski dobi
2. Problematika klasičnega knjižničnega gradiva v informacijski dobi.

Ad 4) Sekcija za domoznanstvo bo na IZUM-u posredovala glede možnosti oblikovanja posebnega iskalnega parametra za domoznansko gradivo.

Naslednji sestanek bo predvidoma 15.1.2000 na Ravnah na Koroškem.

Zapisala:
Simona Šuler Pandev

ZAPISNIK

sestaneka *Komisije za katalogizacijo pri ZBDS*

Sestanek je bil v NUK 27. 10. 1999. *Prisotni:* Maja Bleiweis (FMF-Oddelek za fiziko), Zlata Dimec (NUK), Helena Drewry (NUK - zapisničarka), Alenka Kanič (NUK), Mateja Ločniškar-Fidler (Knjižnica Bežigrad, Ljubljana), Mirko Nidorfer (UKM), Marija Petek (CTK), Majda Ujčič (FF-Oddelek za bibliotekarstvo), Anamarija Valantič (Biblioteka

SAZU), Lenka Vevar (Knjižnica Oto na Župančiča, Ljubljana). Opravičeno odsotna: Lidija Wagner (NUK).

Dnevni red sestanka:

1. Zapisnik prejšnjega sestanka
2. Stopenjski opisi
3. Značnice za svetnike - kvalifikatorji
4. Informacija glede ISO transliteracije
5. Razno

Ad 1)

Uvodoma so člani komisije potrdili zapisnik zadnjega sestanka Komisije za katalogizacijo pri ZBDS z dne 18.3.1999

Ad 2)

Zlata Dimec je poudarila, da je gradivo "Predlog popravljene dokumentacije za COMARC/B (Monografske publikacije v več zvezkih/kosih)" pripravila manjša delovna skupina, pripombe k osnutku pa sta podali dr. Majda Ujčič in Lenka Vevar. V nadaljevanju so člani komisije razpravljali o omenjenih pripombah in jih v celoti sprejeli. Dogovorili so se, da bo popravljena različica gradiva pripravljena do 3.11.1999, do 10.11.1999 pa bodo gradivo ponovno pregledali. Če nanj ne bodo imeli bistvenih pripomb, bodo delovno gradivo poslali IZUMu.

Opozorili so tudi, da na OPACu še ni urejen prikaz števila izvodov glede na število kosov, ki izvod sestavljajo.

Ad 3)

Zlata Dimec je predstavila predlog "Spremembe izraza za dodatek (kvalifikator) v značnici za svetnike (PPIAK, čl.133)" in "Spremembo uporabe kvalifikatorja". Za vse svetnike je predlagala rabo enotnega izraza *svetnik*, *svetnica*. Dodatno je predlagala, da bi se kvalifikator uporabljal enotno pri vseh svetnikih. Kot

LETNO SREČANJE DRUŠTVA BIBLIOTEKARJEV CELJE

ilustracijo je predstavila tudi prakso iz angleškega in nemškega pravilnika. Člani komisije so sprejeli oba predloga Zlate Dimec in s tem omenjeni predlog v celoti.

Ad 4)

Pri četrti točki "Informacija glede ISO transliteracije" se je komisija odločila, da bo ponovno prosila IZUM za mnenje o upoštevanju ISO standarda za transliteracijo cirilice v latinico. Zlata Dimec bo navezala stike s kolegi iz BiH, da se bodo člani komisije lahko seznanili z njihovo prakso.

Ad 5)

Pod točko razno so člani komisije sprejeli naslednje sklepe:

- Predlogi komisiji naj se pošiljajo na posebnem formularju, ki bo občasno (skupaj s kratkim obvestilom) objavljen v Knjižničarskih novicah (tokrat je formular objavljen v prilogi). Omenjeni formular bo dostopen tudi na domači strani ZBDS, Komisije za katalogizacijo.
- Člani komisije bodo intenzivno sodelovali pri pripravi novega pravilnika za katalogizacijo, ki ga je NUK vključil v svoj letni načrt.
- Člani so soglasno potrdili novo predsednico Komisije za katalogizacijo pri ZBDS Zlato Dimec. Prejšnji predsednik Mirko Nidorfer je komisiji predsedoval 5 let. Glede na to spremembo so se člani komisije odločili, da bodo pri predsedstvu ZBDS preverili, če mora biti Komisija za katalogizacijo na novo potrjena.
- Člani komisije so se odločili, da se bodo ponovno sestali zadnji teden v novembru 1999. Datum sestanka bo potrjen kasneje.

zapisala
Helena Drewry

Člani DBC imamo to lepo navado, da ne moremo dolgo drug brez drugega, zato se že kar nekaj let srečujemo v različnih krajih naše regije. Tokrat so bili gostitelji Velenjčani. Za pripravo srečanja, katerega se je udeležilo okrog 50 članov DBC (kar pomeni slabo polovico članstva), so združili moči knjižničarji velenjske splošnoizobraževalne knjižnice in knjižničarki iz specialne knjižnice INDOK Gorenje.

Zadnjega septembra smo se pozno dopoldne zbrali v knjižnici, ki deluje v okviru Kulturnega centra Ivana Napotnika Velenje. Pozdravila sta nas vodja knjižnice, g. Ladislav Planko, in predstavnik občine, g. Martinšek. Kot v mnogih knjižnicah po Sloveniji, je tudi tukaj redna točka na sejah sveta občine prostorska stiska obstoječe knjižnice, ki je zelo dobro zasidrana v Šaleški dolini in skrbi poleg zadovoljevanja bralnih potreb krajanov, tudi za mnoge druge kulturne dejavnosti. Tudi mi smo imeli možnost pogledati si razstavo knjižnih izdaj Robinsona Crusoea z vsega sveta, katerih zbiratelj in razstavljalec ni nihče drug kot "oče Pikinega festivala", g. Marjan Marinšek. Naša naslednja postaja je bila tovarna Gorenje - gospodinjski aparati d.d., kjer smo si za začetek ogledali proizvodnjo pralnih strojev in se ob opazovanju dela za tekočim trakom še posebej zavedli, kako je naše delo, poleg vseh duhovnih užitkov, ki nam jih nudi, tudi ergonomsko povsem zadovoljivo (izposojevalci obvladamo stanje, hojo in sedenje, pa še nekaj vaj v raztezanju). Po ogledu so nas v sejni sobi sprejeli knjižničarka, ga. Breda Pritrznik, infomatorka, ga. Dušica Ferme ter g. B. Žabek, vodja razvojne službe, kamor spada tudi Indok center s

knjižnico. Na kratko je predstavil delniško družbo Gorenje- gospodinjski aparati, ogledali pa smo si tudi krajši predstavitevni film o razvoju Gorenja. Naj navedem nekaj najbolj fascinantnih podatkov, za katere še komaj lahko verjameš, da so mogoči: gospodinjski aparati Gorenja potujejo v 100 držav na svetu (71% zavzema evropski trg), za slovenske potrebe zadostuje 1-2 dni letne proizvodnje, najbolj presenetljiv pa je bil, vsaj zame, podatek, da so med našim ogledom 13 minutnega filma proizvedli 56 hladilnikov, 44 pralnih strojev in 52 štedilnikov. Po "zaužitju" teh podatkov, sta nam svoje delo predstavili kolegici Dušica in Breda, ki s svojo dejavnostjo v Indok centru podpirata delovni in raziskovalni proces ustanovitelja, to je Gorenje d.d., in podjetij iz skupine Gorenje, to so kolektivni člani, za katerih raziskovalne enote tudi nudijo informacije in knjižnično gradivo. Knjižnica je bila ustanovljena že 1970, leta 1990 pa se je priključila na sistem Cobiss, kar je bila zelo dobra odločitev in pomeni določeno prednost s knjižnicami, ki so pri delu uvajale druge računalniške sisteme, saj pomeni odprtost knjižnice navzven. Knjižnica ima poleg osnovne dejavnosti pridobivanja dokumentov na različnih nosilcih, spremljanja raziskovalne dejavnosti, evidence o raziskovalcih, še prevajalski in novinarski oddelek. Knjižničarki že osmo leto izdajata GIB Gorenje-informacijski bilten. Njihovi uporabniki imajo preko intraneta možnost povezave s pomembnimi institucijami: CTK, NUK, UKM, Gospodarska zbornica Slovenije, Evropski dokumentacijski center, kakor tudi z vsemi oddelki znotraj Gorenja. Na intranetu lahko berejo tudi že prej omenjeno glasilo, v katerem je v vsaki številki na voljo tudi seznam novosti knjižnice. Kar sami nimajo v svojem katalogu, ki zajema okrog

10.000 knjižnih enot - dotok gradiva je približno 200 naslovov letno, naročijo po medbibliotečni izposoji. Med 850 uporabniki jih je 530 iz osnovne firme, 200 iz hčerinskih firm, drugi pa so študentje-štipendisti in upokojeanci. Obisk firme Gorenje smo zaključili z ogledom salona, kjer so razstavljeni gospodinjski aparati od nekdanj do danes, in z okrepčilom, ki je zadoščalo do poznega kosila v Zavodnjah nad Šoštanjem. Tam smo si ogledali Kavčnikovo domačijo, nekakšen muzej na prostem, ki obstaja kot del Muzeja Velenje in pomeni pomemben etnološko zgodovinski spomenik, saj je hiša najjužneje ležeča ohranjena dimnica v Evropi.

Srečanje je bilo vsekakor zelo zanimivo, s strokovnega in splošnoizobraževalnega vidika, še posebno pomembna pa je izmenjava izkušenj med knjižničarji različnih profilov in različnih generacij, saj so se med vsemi temi točkami prepletala vprašanja: "Kako je pa to pri vas? Kako pa vi to delate? Kaj pa meniš o tem?" ki naredijo srečanje bolj domače, takšno, da si naslednje leto želiš ponovitve. Mogoče v Slovenskih Konjicah?

Slavica Hrastnik

OBVESTILO

V prilogi Knjižničarskih novic 9(1999)10 in na samostojnem programskem listu za posvetovanje ZBDS 1999 sta bili pomotoma izpuščeni imeni ilustratorke in enega sponzorja.

Avtorica ilustracij na plakatu, programskem listu ter vabilih za večerni sprejem in izlet je **Milanka Fabjančič**.

Sponzor III je tudi **Sava Tires, Družba za proizvodnjo pnevmatik d.o.o., Kranj.**

Opravičujemo se vsem prizadetim.

Smilja Pejanovič
v imenu organizacijskega odbora
za Strokovno posvetovanje ZBDS,
Ljubljana 1999

KNJIŽNICE POD DEŽNIKOM ZDRUŽENE EVROPE

FLAMSKE SPECIALNE SPLOŠNOIZOBRAŽEVALNE KNJIŽNICE

Splošnoizobraževalne knjižnice v Belgiji vzdržuje lokalna vlada, dostopne so vsakemu državljanu in nudile naj bi informacije za vse. Leta 1978 je flamski parlament sprejel zakon o knjižničarstvu, ki zelo natančno določa tudi normative za delo knjižnic. Sistem flamskih knjižnic deluje v obliki piramide:

- Flamski center za javne knjižnice (v ustanavljanju)
- 6 centralnih regijskih knjižnic
- lokalne knjižnice.

Financiranje knjižnic:

Za plače zaposlenih prispeva 85% centralna vlada, 15% pa lokalna vlada. Gradivo plačuje 100% lokalna oblast. Investicijski fondi za gradnjo: 60% krije regijska vlada, 40% pa lokalna oblast. Lokalna skupnost dobi denar glede na število prebivalcev, vendar ga lahko uporabi tudi za druge namene. Knjižnice niso pravni subjekt, občina ureja njihovo finanč-

no poslovanje, avtonomne so pri strokovnih stvareh. Denar dobijo na osnovi poročil in programov. Specialne splošnoizobraževalne knjižnice so 100% financirane od vlade.

V tednu od 19. do 26. septembra smo si bibliotekarji slovenskih splošnoizobraževalnih med ogledi splošnoizobraževalnih knjižnic v Belgiji obiskali tudi tri specialne splošnoizobraževalne knjižnice. V svoji splošnoizobraževalni knjižnični mreži imajo sicer:

- 2 knjižnici za slepe
- 2 bolnišnični knjižnici
- zaporniško knjižnico
- knjižnico za pomorščake in vse so povezane s centralnimi splošnoizobraževalnimi knjižnicami.

1. Nabavni in distribucijski center za bolnišnične knjižnice: Belgien Red Cross

Ta v bistvu mobilna knjižnica deluje že od leta 1937. V nabavnem in distribucijskem centru nabavijo in strokovno obdelajo knjige za več kot 100 bolnišnic (med njimi tudi 5 psihiatričnih bolnišnic) in negovalnih domov. Knjižni fond zajema okrog 110.000 enot knjižnega gradiva, veliko je tudi knjig z večjim tiskom in zvočnih knjig. Center ima status samostojne knjižnice in ima redno zaposlene 4 strokovne delavce.

V vsaki bolnici imajo okrog 500 do 3000 knjig in vsakih 6 mesecev zamenjajo del te kolekcije. Po bolnišnicah izposoja več kot 800 prostovoljcev. V lanskem letu so izposodili okrog 250 000 knjig.

Knjižničar – prostovoljec se oglasi pri oddelčni sestri in povpraša, kateremu bolniku lahko ponudi knjigo. Bolnika obiše 1 do 2 krat na teden. Ko bolnik zapusti bolnišnico, pusti knjigo v bolnišnici, ne glede na to ali jo je prebral ali ne. Knjig ne sterilizirajo niti ne dezinfecirajo. Prostovoljci imajo posebne formularje,

kamor vpišejo knjige, po katerih bralci povprašujejo. Na ta način tudi naročajo novo gradivo. Torej prostovoljci povedo, katere knjige potrebujejo in v kolikih izvodih. Pozorni so pri nabavi knjig z večjim tiskom, strokovne knjige pa nabavljajo take, ki so bolj ilustrativnega značaja.

Prostovoljci otrokom prebirajo pravljice in skupaj z njimi prebirajo slikanice in ilustracije.

2. Knjižnica v centralnem zaporu: Brugge

Eden največjih belgijskih zaporov je bil zgrajen leta 1991, v letu 1993 so sem preselili še ženske. Zapor ima tri oddelke:

- za ženske in matere z otroki (7 otrok)- 100 zapornic
- za moške obsojene nad 5 let - 350 zapornikov
- za moške obsojene na manj kot 5 let in preiskovalni zapor - 300 zaprtih.

Kaznilnica sodi pod Ministrstvo za pravosodje, sama knjižnica pa pod Ministrstvo za kulturo Flamske vlade. Z zbiranjem gradiva in postavljanjem knjižnice so začeli pred dvema letoma, sama knjižnica pa deluje kakih devet mesecev. Gradivo je računalniško obdelano in vključeni so v enoten flamski knjižničarski računalniški sistem VUBIS. Za eno leto imajo zaposlenega 1 bibliotekarja, občasno mu kdo pomaga. Lesene dele opreme so izdelali v zaporu.

Postavitev je taka kot v drugih javnih knjižnicah, zato, da se zapornik po odpustu lahko vključi oz. brez problemov znajde tudi v drugih javnih knjižnicah. Na 150 kvadratnih metrih imajo okrog 13.000 knjig. Ker so zaporniki raznih jezikovnih pripadnosti, imajo nekaj knjig tudi v drugih jezikih. Vendar veliko premalo, kot jih potrebujejo. Nimajo knjig o orožju. Vpisanih je 35 % zapornikov. V knjižnico lahko pridejo samo v skupini s paznikom.

Naenkrat si lahko sposodijo 5 knjig. Začeli so tudi z izposojajo CDjev, vendar morajo imeti lasten CD gramofon. (Radio je v vsaki celici, TV si lahko sposodijo, CD gramofon pa morajo imeti svoj.)

Članarine ni. Knjige si izposojajo za tri tedne. Če ne vrnejo, dobijo opomin (prvi in drugi). V tretje jih opomni direktor, kar ponavadi zaleže. Če gradivo uničijo, ga morajo plačati.

Za osebje je skupaj s centrom, kjer je šola za paznike, specialna knjižnica.

3. Center za slepe in slabovidne: Varsenare

V Centru imajo v centralnem skladišču knjige v brailovi pisavi in zvočne knjige. Tako ene kot druge knjige tudi sami tiskajo oz. snemajo.

Uporabniki izbirajo želeno gradivo iz posebnega kataloga. Katalog morajo sicer plačati, zato pa naročenega gradiva, ki pride po njih po pošti, ne plačajo. Prav tako je tovrstno gradivo oproščeno poštnine.

Oddelek s knjigami v brailovi pisavi

V tem oddelku delajo trije slepi, ki kontrolirajo zapise v brailici. Prostovoljci doma prepisujejo knjige na računalniške diskete. V tem centru imajo v računalniku poseben program, ki spremeni zapise v brailovo pisavo. Center ima lastno tiskarno. S pomočjo računalniške tehnologije natisnejo tako knjigo v Braillovi pisavi. Knjigo potiskajo na obeh straneh, ilustracije, slike in fotografije so predstavljene tekstovno. Natisnejo samo en izvod (če potrebujejo več imajo spravljeno na disketi!), ker je papir drag, ker za knjige v brailici porabijo veliko papirja in ker take knjige navsezadnje zavzamejo zelo veliko prostora v skladišču.

Knjige pošiljajo uporabniku v posebnih kovčkih. Na kovčku je tako naslov Centra kot tudi naslov uporabnika napisan tako v navadni kot

tudi v brailovi pisavi. Te knjige izposojajo 360 uporabnikom.

Zvočne knjige

Zvočne knjige pripravljajo v posebnem snemalnem studiu. Knjižničar s Centra na osnovi interesov in povpraševanja izbere gradivo, ki ga bodo presneli v zvočno obliko zapisa. Knjige si izposodijo iz normalnih knjižnic. Prostovoljci jih potem hodijo brat oz. snemat v studio.

Prostovoljce iščejo preko avdicije, koga bodo sprejeli odloči komisija. Snemajo na trak in kasete. Poskušajo tudi na CD. Prostovoljec ima svojo polico, kamor odloži knjigo, ki jo bere in posnete kasete. Na eno kaseto gre od 30 do 40 strani teksta. Ponavadi berejo eno uro, ker se potem že spremeni kvaliteta glasa. Eno knjigo bere isti prostovoljec. V nujnih primerih, ko ni primarna glasovna kvaliteta posnetka, lahko berejo tudi do pol dneva. V primeru dramskega besedila tekst bere več oseb.

Na spremnem listku knjige prostovoljec zapiše kdaj je bral in do katere strani je prišel.

Snemajo tudi članke iz časopisov in revij. Včasih vstavijo med posamezne članke glasbo. Pri knjigah ne vstavljajo glasbe. S traku presnamejo na kasete. Ponavadi naredijo to v treh izvodih.

Posnete kasete vstavijo v škatlo. V eno škatlo gre 6 kaset, ki imajo vedno isti vrstni red. Škatle so označene z normalno in brailovo pisavo. Originalni trakovi so spravljani v posebni stavbi. Zadnje čase jih presnamejo tudi na CD.

Za izposajo imajo okrog 10.000 naslovov zvočnih knjig. Poučnih je 25%, leposlovja 75%. Imajo okrog 2000 uporabnikov. Škatla gre do uporabnika po pošti. Dodan ji je poseben listek z naslovom uporabnika. Ko ta želi kasete vrniti, enostavno listek na škatli obrne in da na pošto.

Vse vrnjeno gradivo striktno prekontrolirajo (če je previto, vrstni red...)

Knjige posojajo tudi bolnim in invalidnim, takim, ki ne morejo držati knjige v roki, ne morejo brati oz. niso pismeni. Take knjige si lahko izposojajo samo tisti, ki imajo probleme z branjem.

Katalogi zvočnih knjig in knjig v brailovi pisavi še niso dostopni v vseh javnih knjižnicah, lahko pa jih knjižnica naroči za svojega uporabnika.

Zdenka Žigon

SLOVENSKI BIBLIOBUS V BELGIJI

Bibliobus kot avtobus, napolnjen s knjigami, poznamo. Bibliobus kot biblio(tekarski avto)bus, kot avtobus, napolnjen z bibliotekarji, smo za progo Ljubljana-Oostende izumili 19. septembra, ko se nas je tja odpeljalo petdeset mladih, ukaželjnih fantov in deklet iz splošno izobraževalnega kokošnjaka. Pravzaprav nas je bilo devetinštirideset, Barbara K. (nima nič s Kafko, njen priimek se v resnici začne s to črko) je bila trdno prepričana, da gremo na Novo Zelandijo. Kdo ve, morda se še danes čudi, kaj je pičilo domorodce, da so namesto angleščine nenadoma spregovorili v neznanem in nerazumljivem jeziku.

Izkazalo se je, da pot ni bila brez razloga, pa tudi, da bi pred knjižničarji na takšno pot morali naši politiki. Po splošnem vtisu, ki so ga vsaj na podpisanega opravile flamske knjižnice, so slovenske javne knjižnice (izraz "javne" se mi zdi boljši kot novorečni eufemizem "splošnoizobraževalne", pa o tem kdaj drugič) po knjižničarski plati evropskim

standardom bližje kot razmere, v katerih živijo in delajo.

Belgijci in knjižnice

Leta 1978 je bil v Belgiji za vse tri jezikovne skupnosti sprejet nov zakon o knjižnični dejavnosti (prejšnji je bil iz leta 1921) in, kar je vsaj enako pomembno, v Flandriji tudi program njihove obnove. V dvajsetih letih so zgradili, obnovili, razširili... 175 knjižnic, tako da je od okroglo 300 občin le še 12 takšnih, ki knjižnice ne premorejo.

Upravno-politični sistem v Belgiji je relativno zapleten, po ustavni reformi v sedemdesetih letih, ki je bila posledica napetosti med flamskim in valonskim delom (Belgija obstaja kot država od 1830) pa deluje na štirih nivojih: lokalnem - občinskem, na nivoju province, potem skupnosti, ki združuje enako govoreče province, in zveznem, ki pa se je iz kulturnega življenja večinoma umaknil. To Belgijcev ne moti, da ne bi obvladali - in si smotrno delili - stroškov. Lokalne knjižnice praviloma nimajo lastne nabave oz. obdelave in jih z gradivom oskrbujejo tkim. osrednje knjižnice, ki gradivo poleg tega tudi katalogizirajo in opremijo, skrbijo pa za več lokalnih knjižnic hkrati. Slednje se za nabavo gradiva odločajo na podlagi bibliografskih zapisov, ki jih dobijo na disketah in vnašajo v lokalne baze. Obseg bibliografskih zapisov je skromen, primerljiv s formatom v Viru ali s skrajšanim uporabniškim formatom v Cobissu. V obeh flamskih provincah, vzhodni in zahodni Flandriji, obstajata vzajemna kataloga na ravni provinc in na ravni jezikovne skupnosti (VUBIS oz. VLACC).

Flamske knjižnice

Pri manjših knjižnicah so bile za nas predvsem zanimive prostorske razmere: tako zračnih, prosojnih

prostorov nismo navajeni in jih v Sloveniji srečamo samo izjemoma, če sploh. Videli smo med drugim nekaj zanimivih adaptacij, med njimi adaptacijo cerkve s prizidkom (!). Kolegice iz Prežihovega Voranca so v publikaciji o flamskih knjižnicah odkrile zvesto kopijo njihove knjižnice, za katero je slovenski arhitekt dobil menda celo Prešernovo nagrado, le da ni čisto jasno, ali je bila prej zgrajena belgijska kopija ali slovenski original...

Zanimivejša kot arhitektonske rešitve je bila vsaj zame njihova notranja organiziranost, predvsem pri večjih, osrednjih knjižnicah: v Bruggeju (zaradi prenapetega programa, ko nam je zanjo ostalo samo dvajset minut, zgolj teoretično) in v Gentu. Slednja razpolaga na osnovni (7000m²) in trinajstih dislociranih lokacijah z več kot 520.000 knjigami, skoraj 9.000 revijami, 23 dnevniki, 10.000 članki (praktično vse knjižnice, ki smo jih videli, pripravljajo lastno dokumentacijo - mape s članki ipd.), 55.000 AV nosilci (glasbenim CD-jem je namenjeno eno celo nadstropje), skoraj 13.000 referenčnimi naslovi, pa tudi s 83.000 člani (Gent ima 225.000 prebivalcev) ter doseže dva in pol milijona enot izposoje. Pult za evidentiranje izposoje je tik ob vhodu in premore šest delovnih mest, prav tako je ob vhodu pult za osnovne informacije in vpis, informatorji za posamezna področja pa v vsakem nadstropju. Vhodno območje obsega npr. še razstavišče, regale z informacijskimi brošurami, območje hitrih informacij z načrti mest in telefonskimi imeniki ter akcijsko ponudbo knjižnega gradiva. Knjižnica poleg tega skrbi še za potujoče kolekcije v 15 domovih za ostarele in v zaporu, pa tudi v 69 lokalnih knjižnicah vzhodne Flandrije; za slednje opravlja še medknjižnično izposajo in strokovno izobraževanje.

Knjižnice so za bralce praviloma odprte krajši čas kot pri nas, nobena izjema niso knjižnice, ki se odpirajo ob 13. uri, ali - na deželi - še pozneje. Fizični pogoj za to so seveda najprej prostori, ki omogočajo ustrezen pretok ljudi: razdalje med regali od pribl. 1,6 m navzgor, pogosti otočki z mizami, prezentacijski regali ipd. Ni bilo težko zaznati premišljenosti prostorskih ureditvenih konceptov, sadu sodelovanja knjižničarjev in arhitektov, vključno s funkcionalnim vključevanjem najbližjih eksterierov. Med dodatne pogoje, ki povečujejo pretok, spada tudi jasno in - predvsem uporabnikom - razumljivo označevanje, ki zmanjšuje tavanje bralcev in potrebo po dodatnih, ustnih informacijah. Podobno kot Angleži označujejo pri postavitvi beletristične žanre s simboli, mislim, da jih je dvanajst (pišem po spominu, upam, da mi jih bo uspelo dobiti): srce za ljubezenske romane, trdnjava za zgodovinske romane, revolver za kriminalke ipd.

V primerjavi s ponudbo flamskih knjižnic izgleda ponudba naših knjižnic tradicionalna, celo konservativna, kot da še vedno verjamemo predvsem v knjižno gradivo. Res je sicer, da tudi situacija na trgu ni (bila) primerljiva, vendar se človek ne more znebiti občutka, da mi še vedno živimo s fantazmo, kako vemo bolje od uporabnikov samih, kaj je dobro zanje.

Razlika v ponudbi se nanaša predvsem na delež magnetnih in digitalnih medijev - glasbenih zgoščenk, cd-romov in kaset, zato ne preseneča decimalna klasifikacija nosilcev glasbenih zapisov. Izposoja tega gradiva se običajno plačuje (okrog 20-25 frankov), čeprav smo srečali tudi nasprotni primer. Izposojnine so približno enako visoke kot pri nas ali nekaj nižje (belgijski bruto nacionalni produkt na glavo prebivalca je vsaj trikrat večji kot naš, s. p. da so pris-

tojbine pri enakem znesku realno vsaj trikrat nižje), izposojni roki pa enaki kot pri knjižnem gradivu, to je od treh tednov do enega meseca razen pri videokasetah in cd-romih, ki jih posojajo za en teden. V knjižnici Brugge, na primer, se glasbene kasete in zgoščenke plačajo 20 frankov (za tri tedne), cd-romi 50 za en teden, dokumentarne oz. izobraževalne videokasete 50, igrani filmi in glasbene videokasete 100 frankov za en teden.

Medknjižnična izposoja stane 25 frankov, pošta pa te pošiljke od knjižnice do knjižnice - vredno posnemanja - dostavlja zastonj. Višino članarine oz. vpisnine omejuje zakon na največ 300 frankov, preračunano slabih 1500 sit.

Zaporniška in bolnišnična knjižnica sta bili bolj kurioziteti (večinoma pač še nismo bili v zaporu) s prilagojenima režimoma izposoje, podobno knjižnica za slepe, ki opravlja tudi snemanje zvočnih knjig in tisk knjig v Brailleovi pisavi.

Bruselj in Valonija

Flamci tožijo, da postaja Bruselj čedalje bolj francoski; žal se ta orientacija pozna tudi pri javnih knjižnicah, ki se menda ne morejo dogovoriti niti za osnove računalniške podpore in mrežnih povezav. Načrtovani obisk ene od bruseljskih javnih knjižnic se je terminsko pokrtil z našim sprejemom na slovenski ambasadi (za prijaznost ji gre vsa zahvala) in je zato odpadel. Mimogrede je bilo mogoče izvedeti, da se bruseljske javne knjižnice otepajo s še vse drugačnimi problemi - narokomani ipd.

Obisk v belgijski nacionalki je bil kratek in bolj simboličen (tiskarski muzej, nekaj zbirk, razstaveni prostor v bivši gotski kapeli, integrirani v sedanjo knjižnično zgradbo, in čitalnica). Njen nastanek je povezan z odlokom španskega kralja Filipa II.,

ki je naročil zbrati vse rokopise na enem mestu in s tem za Belgijce vsekakor napravil nekaj koristnega. V mojem - priznam, površnem - spominu je bil doslej spravljen v predalu "tisti, ki je zaradi opolzkosti prepovedal plesati sarabando"; Habsburžani so bili znani po ozkem, sektaškem katolicizmu, pri čemer smo tudi Slovenci njihovi učenci. V poduk morda štorija, da je tupatam imel Filipa tudi ljubi bog dovolj: leta 1589 je (Filip, da ne bo nesporazuma) v preizkušeni maniri silil z glavo skozi zid, se pravi s floto skozi Rokavski preliv. Angleži, takrat veliki konkurenti Španije, so izkoristili priložnost ter njegovi od morja in vetra načeti Armadi (do)dali vetra. Za nagrado in za spomin so si obdržali besedo Armada (za nevešče angleščine: Angleži armadi sicer pravijo army, besedo Armada pa uporabljajo samo za floto Filipa II. v letu 1589).

Če lahko sodim po edini valonski (= francosko govoreči) osrednji knjižnici, ki smo jo obiskali, v kraju Marche-en-Famenne v provinci Luxembourg (njena zanimivost je 19.000 enot obsegajoča zbirka igrač), spadata za Valonce nedotakljivost občinskih meja in razsvetljeni (?) absolutizem lokalnih knjižničarjev med neodtujljive človeške pravice. Posledica je podobna in v nekaterih pogledih še hujša razdrobljenost kot v Sloveniji. V valonskem delu je vsega 12 občin, ki so knjižnice organizirale po novem, 276 pa jih je organiziranih po starem zakonu (minimalna odprtost, volonterji oz. honorarni sodelavci). Občine skrbijo za gradivo, za polovico opreme, 40% plač in za 40% gradbenih stroškov, za drugo skrbi provinca, ki zagotavlja tudi denar za upravne stroške. Meja za subvencijo province je 10.000 prebivalcev - če knjižnica pokriva manj, gre v celoti na račun občin(e).

Koeln, nemški vzor(ec)

Za vzpodbuden konec potovanja je poleg solidnega hotela (agencija se je glede na prejšnje, bolj zakotne najbrž zmotila) poskrbel dr. Horst Neisser, direktor koelnske mestne knjižnice. Tisti, ki smo ga slišali junija v Ljubljani oz. si knjižnico ogledali na internetu, smo že slutili, kaj bo.

Koelnska knjižnica ima najprej odgovornost in privilegij, ki ju ima večina slovenskih javnih knjižnic razen tistih v mešanih zavodih, pa ga včasih ne znamo ceniti oz. izrabiti: je samostojna pravna oseba. Večina knjižnic je namreč tako v Belgiji kot v Nemčiji skupaj s komunalnim podjetjem, glasbeno šolo in še čim del občinske ponudbe, knjižničarji so občinski uslužbenci in finančni promet se odvija preko občinskega računa.

Prepričan sem, da se je ob pogledu na sicer tako vzorno urejene knjižne regale, da ti je bilo skoraj zoprno vzeti knjigo iz njih, v Koelnu marsikatero knjižničarsko srce lomilo v nemem joku: javna knjižnica z 9000 m² površine, zalogo 1,2 milijona enot gradiva v široki pahljači ponudbe (zbirka vseh nacionalnih bibliografij, zbirka notnega materiala, audio in videokasete kot enakovredni del gradiva, šest ali osem knjigomatov, varovalni sistem, v stopniščno ograjo vgrajeni zvočniki na otroškem oddelku, posojanje modemov za testiranje interneta, informacijska služba s 3 zaposlenimi, strežnik za cd-rome, last but not least lastni bistro), letnim proračunom 28 milijonov mark, od tega 4 milijoni lastnega prihodka, pa nikjer nobenega UDK, tega non plus ultra dokaza knjižničarske strokovnosti, zato pa pri prirastu 80.000 enot letno izločijo enako količino gradiva. In ko slišiš, kako direktor razmišlja o profilu informatorja ("mora imeti instinkt za to, kje bo dobil informacijo"), o do-

mnevni konkurenci videotekam ("je ni, ker knjižnice ponujajo samo izobraževalne vsebine in filme po literarnih predlogah"), o arhiviranju ("ne arhiviramo gradiva, ker nismo arhivska, ampak javna knjižnica") se ti vprašanje o stroki in strokovnosti zastavi še malo drugače.

V takšnih pogojih se tudi vprašanja o mejah in o prihodnosti javnih knjižnic zastavljajo drugje, ne na ravni fizičnega preživetja, s katero imamo mi običajno opraviti: kaj bo za knjižnice pomenila elektronska knjiga, pa novi predpisi o avtorskih pravicah na ravni EU, ki grozijo, da bodo praktično onemogočili izposajo AV gradiva... do pravzaprav banalnega zaključka: knjižnice se bodo bodisi prilagodile bodisi izginile.

Ogled je trajal dve uri in pol, pa tega časa preprosto nismo zaznali. Koelnska knjižnica uživa po pravici - lahko si mislim, da ne samo za nas - status neformalne vzorčne ustanove, kamor knjižničarji hodijo gledat, kako se javna knjižnica dela in kako se v njej/o njej razmišlja.

Belgijci in mi

Belgijci na čelu z g. Lievenom Vervennejem, ki je skrbel za nas, so se izkazali za zelo prijazne in gostoljubnegostitelje, mi za nekaj manj uspešne ambasadorje: v informacijskem materialu se nismo ravno kopali. V znak pozornosti so nam sicer v Gentu pokazali AV komplet za učenje slovenščine, po drugi strani pa naključno iskanje treh, štirih slovenskih avtorjev v vzajemnem katalogu ni dalo rezultata; s kombiniranim iskanjem ključnih besed in besed iz naslova dobimo na temo Slovenija 26 v glavnem ozko specializiranih zadetkov - od medicinskih, okoljevarstvenih itd. zapisov do slovenske bibliografije na cd-romu. Iz tega je mogoče sklepati, da Belgijci o nas ne vedo prav veliko. Na potezi smo torej mi: za začetek bi veljalo

vsaj v Gent in v Brugge poslati nekaj literature z osnovnimi informacijami o Sloveniji, pa še par prevedenih leposlovnih del. Nekaj knjig v slovenščini smo - pod pogojem, da ne bo šlo za naslove v stilu Sam svoj mojster - kako priti iz zapora - take-rekoč obljubili zaporniški knjižnici v Bruggeju. Kdove kateri rojak se bo spotaknil obnje in kdaj...

Včasih smo tako pametni, da nam škodi

Potovanje je nehote izpostavilo tudi nekaj nelepih lastnosti naše mentalitete, najprej podcenjevanje samih sebe. Drugače si nekaterih potez organizatorja pri najboljši volji ne znam razlagati: šparati do te mere, da te vozijo dvajset ur, da bi prihranili eno nočitev ali letalski polet, pa beračenje za ceneno hrano, kot da smo revni sorodniki z dežele, ki jih je treba čim ceneje nafutrat, tretjerazredni hoteli ipd. nam cene gotovo ne bodo dvignili. Ne dam se prepričati, da ne bi za pot, če smo zanj bili pripravljene plačati šestdeset jurjev, zmogli tudi osemdeset ali sto. Na drugi strani program ne more biti samo spisek tega, kar si je treba ogledati po ameriško, se pravi trčecim korakom (izkazalo se je, da še običajnega koraka nismo zmožni), ampak mu že z organizacijskega vidika dobro denejo časovne varovalke, zato ga je treba prej pač temeljito predihati; da ne govorim o psiholoških in didaktičnih zakonitostih, kot je plafon ipd. Ali pa slednje za knjižničarje morda ne veljajo?

Kdaj pa kdaj smo mimo tega dajali vtis pravega samoupravnega krdela: glasno govorjenje v čitalnicah, (pol)glasno klepetanje med razlago, seganje v besedo, da vpitja po cesti ne omenjam, se je smiselno dopolnjevalo s tako pomanjkljivim znanjem jezikov, da smo bili večinoma odvisni od prevodov, in z omalovaževanjem, celo prezirljivimi "mnenji"

o posameznih - slovenskih ali neslovenskih - avtorjih (človek se nehote vpraša, po kakšnem groznem nespo-razumu sedi človek s takšnim strokovnim - in, bogme, še prej človeškim - formatom na čelu knjižnice, pa čeprav je to samo knjižnica v Spodnjem Kašlju). Naša branža ne sodi ravno med najbolj ugledne ali privilegirane, nad tem se - pogosto po pravici - pritožujemo, vendar bomo morali, dokler so med nami kultura, znanje in informacija na tako visoki ceni, vprašanje o lastnem statusu in ugledu zastaviti najprej sebi.

Lado Planko

ŠE DRUG POGLED

Moram povedati, da pri organizaciji izleta ni bilo beračenja. Naročili in plačali smo prenočišča s samopostrežnim zajtrkom v hotelih s tremi zvezdicami, ostala prehrana pa je bila prepuščena okusu in žepu posameznika, tako kot izbira ogledov na programu določenega dne. Pa še drugo mnenje: podobno ekskurzijo so imeli pred nami kolegi iz nemškega dela Švice, ki so mi priporočili program, nam naj bi sledili avstrijski. Pa kaj, povej mi, kje spiš in kaj ješ, pa ti povem, kdo si.

Silva Novljan

SPLOŠNOIZOBRAŽEVALNE KNJIŽNICE

MOJA NAJLJUBŠA KNJIGA 2000

Mladih, ki so izbirali najljubšo knjigo 1999 je bilo kar 17.000. Svoje glasove so oddali v 30 splošnih in 63 šolskih knjižnicah v 32 slovenskih krajih. Med slovenskimi mladinskimi knjigami, ki so izšle v zadnjih petih letih, sta bili z enakim številom glasov izbrani za najljubši knjigi 1999:

- *Lažniva Suzi* pisateljice *Dese Muck* in
- *Košarkar naj bo!* pisatelja *Primoža Suhodolčana*

Muck, Desa: *Lažniva Suzi*. Ljubljana: Mladinska knjiga, 1997. (Knjigožer). Suhodolčan, Primož: *Košarkar naj bo!* Ilustr. Uroš Hrovat. Ljubljana: Karantanija, 1994. (Krték).

Za najljubšo prevedeno mladinsko knjigo je bila ponovno izbrana knjiga:

- *Matilda* angleškega pisatelja *Roalda Dahla*, ki jo je prevedel *Bogdan Gradišnik*.

Dahl, Roald: *Matilda*. Prev. Bogdan Gradišnik. Ilustr. Quentin Blake. Ljubljana: Mladinska knjiga, 1990. (Pisanice); 1993. (Domen); 1997. (Pisanice); 1998. (Pisanice).

Zaključno prireditev in svečano podelitev nagrad je 15. aprila v Knjižnici Mirana Jarca v Novem mestu odlično pripravila kolegica Slavka Kristan.

Na strokovnem srečanju mladinskih in šolskih knjižničarjev 13. oktobra 1999 v Pionirski knjižnici v Ljubljani smo že pričeli z dogovori o

Moji najljubši knjigi 2000. Domenili smo se, da bo akcijo vodila Pionirska knjižnica, enota Knjižnice Otona Župančiča v Ljubljani. Mladinske in šolske knjižničarke in knjižničarje vabimo k sodelovanju. Rezultate izbora pošljite, prosimo, do 8. februarja 2000 v Pionirsko knjižnico v Ljubljani, Komenskega 9. Podelitev nagrad bo ob praznovanju Mednarodnega dne knjig za otroke 2000. Naslednji sestanek odbora bo 10. novembra 1999 ob 12.15 v Pionirski knjižnici v Ljubljani. Vabimo vas, da se pridružite dosedanjemu odboru v sestavi: Neda Isakovič, Cvetka Kavčič-Kudrevičius, Mihaela Kavčič, Breda Kočevar, Slavka Kristan, Darja Lavrenčič Vrabec, Špela Pahor, Tanja Pogačar, Tatjana Šmid, Neli Tomšič, Tatjana Tratnik, Ivanka Učakar in Vojko Zadavec.

Tanja Pogačar

Poročilo ob zaključku slovenskega knjižnega kviza '99 "FRANCE PREŠEREN IN GORENJSKA"

Zaključili smo letošnji slovenski knjižni kviz *France Prešeren in Gorenjska*, ki ga je reševalo 28.861 osnovnošolcev iz Slovenije in med njimi 25 otrok Slovencev v Švici in Nemčiji. Letos je kviz reševalo 4.107 otrok več kot lani (24.754).

Mladinskim in šolskim knjižničarjem, sponzorjem in vsem, ki ste kakorkoli sodelovali v kvizu in prispevali k njegovemu uspehu, se prisrčno zahvaljujemo!

Letos smo kviz ob 150 letnici smrti namenili Francetu Prešernu in Gorenjski. Pohiteli smo s pripravo

vprašalnika in plakata, da smo po knjižnicah lahko 8. februar - slovenski kulturni praznik počastili tudi z začetkom reševanja kviza.

Začetni del akcije je vodila Pionirska knjižnica, enota Knjižnice Otona Župančiča, sicer pa so pri pripravi in zaključku knjižnega kviza sodelovali tudi Bralna značka Slovenije, ZPMS, Bralno društvo Slovenije in Slovenska sekcija IBBY.

Gmotno so nam letošnji kviz podprli Ministrstvo za šolstvo in šport, Bralno društvo Slovenije, Slovenska sekcija IBBY ter založbe Mladinska knjiga, Slovenska knjiga in Mladika. Ko so bili vprašalniki že natisnjeni, smo zvedeli, da nam je subvencijo odobrilo tudi Ministrstvo za kulturo. Zveza SIK pa kviza ni sofinancirala, čeprav nam je obljubila in je zato natisnjena na vprašalniku.

Vprašalnik je pripravila skupina sodelavcev pod vodstvom Darje Lavrenčič Vrabec iz Pionirske knjižnice v Ljubljani. Poleg nje sva bili dve ljubljanski knjižničarki: Nataša Vršič z OŠ Milana Šuštaršiča in Tilka Jamnik iz Pionirske knjižnice, in dva knjižničarja z Gorenjske: Ivanka Učakar z OŠ Frana Albrehta v Kamniku in Jure Sinobad iz Knjižnice Antona Tomaža Linhartarja v Radovljici. Naš stalni sodelavec akademski slikar Fojž A. Zorman je kviz ilustriral in ga oblikoval kot družabno igro.

Prvi del kviza je bil namenjen učencem razredne stopnje, drugi del pa učencem predmetne stopnje osnovne šole. Vprašalnik smo oblikovali kot družabno igro, da bi ostal zanimiv tudi po prvem reševanju.

Pripravili smo tudi priporočilni seznam ustreznih leposlovnih in poučnih knjig ter drugega knjižničnega gradiva (periodiko, neknjižni gradivo). Sestavili smo vrsto predlogov in spodbud, kako na osnovi vprašanj nadaljevati delo: poglobljeno branje in raziskovanje, izdelava projekta,

delo v krožkih, obisk muzeja, galerije, izlet na Gorenjsko ipd.

Natisnili smo 25.000 vprašalnikov in 1.000 plakatov.

Tudi letos smo naprosili 60 osrednjih splošnih knjižnic po Sloveniji za organizacijo in izvedbo kviza v svojem okolju.

Državno sklepno prireditev kviza smo imeli v Ljubljani, v tednu otroka in sicer 5. oktobra 1999. Zbralo se je 60 izžrebanih mladih reševalcev, iz vsake osrednje knjižnice po eden, in 60 njihovih spremljevalcev. Najprej sta nas na Magistratu v Ljubljani sprejela gospa Vika Potočnik, županja mesta Ljubljana, in gospod Tone Partljič, predsednik Bralne značke Slovenije. Osrednji dogodek je bilo snemnaje oddaje ob zaključku kviza z naslovom *Ki dobro v srcu mislimo*, za katero je scenarij napisal gospod Tone Partljič. Oddaja je bila na sporedu dan kasneje na prvem programu Televizije Slovenije. Snemanje oddaje je dolgotrajno in naporno, toda po zagotovilu udeležencev tudi izjemno zanimivo doživetje. V oddaji je gospa Vika Potočnik, ki je tudi predsednica ZPMS, izžrebala reševalca, ki bo s svojim prijateljem preživel enotedenske počitnice v okviru ZPMS: to je Damir Majanovič z OŠ Srečka Kosovela, SIK Sežana.

Gospa dr. Meta Grosman, predsednica Bralnega društva Slovenije, pa je izžrebala knjižničarko, ki bo za nagrado drugo leto obiskala sejem otroških knjig v Bologni: to je gospa Marija Kramar iz Mestne knjižnice Piran.

Povzetki iz poročil osrednjih knjižnic: namenoma jih puščamo neobdelane, ker so si nekatera mnenja povsem nasprotujoča, obenem pa lahko takšna kot so nudijo marsikateri knjižnici dobro idejo za drugo leto!

Nekateri poudarki:

- pomembno sodelovanje s šolskimi knjižničarkami,
- izjemne zasluge imajo posamezne knjižničarke,
- v SIK organizirali obisk razredov na temo kviza,
- reševanje kviza v knjižnici s celim razredom,
- sodelovanje z OZPM,
- osrednja razstava gradiva iz kviza,
- vprašalnike in gradivo so samo razstavili, rešitev pa komaj kaj manj kot prejšnja leta, otroci so kviz reševali samoiniciativno,
- reševanje izkoristili ob Slovenskem kulturnem prazniku,
- center reševanja kviza je v šolah, tako pri urah v razredu, kakor v šolskih knjižnicah,
- v SIK knjižničarka reševala v okviru določene oblike, dejavnosti,
- skupno reševanje, vsak teden določeno uro,
- povezati z medijem, npr. radiem, po dve vprašanji hkrati,
- na radiu oddaja,
- v mnogih osrednjih knjižnicah žrebanje prav 17. septembra,
- žrebanje na lokalnem radiu,
- sodelovanje z lokalnimi mediji,
- žrebanje procentualno glede na število rešitev po posameznih šolah,
- iz vsake šole izžrebamo enega reševalca,
- na sklepno prireditev v knjižnico povabimo razred, ki je oddal največ rešitev,
- zaključne prireditve po posameznih šolah.

Zaključna prireditev osrednjih knjižnic:

- 6 ogled filma
- 3 otroci sami pripravili program z recitiranjem Prešernovih pesmi,
- 2 otroci sami pripravili kulturni program,

- razstava izdelkov počitniških delavnic in otroška modna revija,
- kot gostje so nastopali Sten Vilar: Gusar Berto, Sten Vilar: Hop, Cefizelj, Neža Maurer, Janja Vidmar, Andrej Žnidaršič, Primož Suhodolčan, Milan Kamnik, Bina Štampe Žmavc, Cirila Šmid, Ijnar Zdravko Debeljak, Maruša Avguštin in Miran Kenda z odlomkom iz Lirhartovega dela "Matiček se ženi", oblikovalka dražgoških kruhkov, Tomaž Rauch, ki je predstavil pesmi, plese in glasbo Dežele.
- vsebina kviza zanimiva, zahtevnost primerna, zelo pozitivna povezava s slov. kult. praznikom in učno snovjo,
- popestritev z družabno igro je dobra zamisel, čeprav barvni vprašalnik lahko dobi le malo otrok,
- odlična motivacija pri spoznavanju naših književnikov in pokrajin,
- kviz izredno zanimiv in dobro zastavljen, toda tudi zelo zahteven,
- 2 brez pomoči mentorjev ni šlo,
- ni se nam zdelo težko spopasti z izvedbo kviza, saj ste nam nanižali vrsto literature in predlogov, kako se lotiti dela,
- kviz nam je bil osnova za celostno, projektno obravnavo,
- učencem je bila snov blizu, saj so se predvsem v višjih razredih že veliko pogovarjali o Prešernu,
- reševanje je bilo kratkočasno in zabavno,
- učence smo z izvajanjem želeli spodbuditi, da bi pokrajino - Slovenijo, v kateri živimo in katere del smo, še bolj cenili,
- teme kvizov bi morale biti bolj splošne, ne preveč vezane na učno snov.

Nagrade:

- 18 knjižne nagrade
- 10 izlet na Gorenjsko
- izlet v Celje
- šolske potrebščine, CD, CD-romi, spominska majica za sodelovanje v kvizu, ogled gledališke predstave Ostržek v Novi Gorici, praktične nagrade (nahrbtniki, pizze, lončnice), srečanje na kmetiji Kandare v Danah in druge nagrade.

Tema kviza:

- 4 zahteven kviz, težek za reševanje,
- 2 nekatera vprašanja dokaj težka,
- 2 končna gesla naj bi bila bolj razumljiva sodobnim bralcem,
- naj bo reševanje kviza sprostitelj in zabava,
- dobrodošla igrice,
- v navedeni literaturi ne najdejo odgovorov,
- literatura naj bi bila strnjena, da si jo lahko učenec tudi sam najde,
- kviz bi moral biti razdeljen na stopnje npr.: 3. in 4., 5. in 6., 7. in 8. r. (mnogim se zdi, da je reševanje kviza za posamezne stopnje prezahtevno,
- kviz se je dal lepo vključiti v šolsko delo,

Drugo:

- čas reševanja kviza je ponesrečeno izbran; predolg čas reševanja,
- čas reševanja kviza naj se skrajša,
- septembra, ko žrebamo nagrade, otroci ne vejo več, kakšen kviz so reševali,
- s kvizom zadovoljni, ker spodbuja ustvarjalno delo z osnovnošolsko mladino,
- pretemne barve na vprašalniku za kopiranje,
- pohvalno, da dobimo pomoč iz pokrajine, ki ji je kviz namenjen,
- nekaterim je kviz prijetna popestritev poletnega molka,

- organizatorju ob zaključni prireditvi zmanjkuje idej, kot tudi nam drugim,
- učitelji pogosto jemljejo kot na dodatno delo namesto kot na drugačen način obravnavano snov,
- učenci so radi reševali kviz, ker je zanimiv, privlači pa jih tudi nagrada,
- zaradi bogate knjižne zaloge nismo imeli problemov z literaturo,
- škoda, da kviz ni bolj spodbujal izposoje Prešernovih slikanic,
- kviz je bil namenjen izključno skupinskemu reševanju in precej zahteven,
- mislim, da ga noben učenec ni rešil brez znatne pomoči knjižničarja ali učitelja in se sprašujem, ali je namen kviza iskati neznanje ali spodbuditi otroke, da iščejo informacije po literaturi s pomočjo gesel, ki ti jih zastavljena naloga ponuja,
- v večini virov, ki so bili navedeni pri vprašanju, nisi dobil odgovora (Ajdovski gradec, fužinarstvo, loški mali kruhek, Dežela),
- morda bi bilo dobro, da bi bil drugo leto bolj individualno reševanje in prebiranje literature,
- morda bi razmislili o tem, da bi bil listek za rešitev samostojna priloga in bi vsi reševalci oddali enake listke z rešitvami. Pri nas že nekaj let pripravljamo obrazec za rešitev, saj reševalci zelo neradi režejo reševalno polo,
- učiteljem zanimiv, drugačen način obravnave Prešerna,
- vse šolske knjižničarke se skupaj z nami veselijo naslednjega kviza,
- komaj čakamo na nov knjižni kviz,
- 2 veselimo se ponovnega sodelovanja v Slovenskem kvizu.

Slovenski knjižni kviz vse bolj postaja sodobna oblika knjižnično-

informatijskega opismenjevanja: reševalce seznanja z določeno temo, jih motivira za obisk knjižnice, uporabo informacijskih virov in jih spodbuja k branju knjig in uporabi drugih medijev (periodike, video kaset, spletnih strani na internetu ipd.). S sklepno prireditvijo na nacionalni televiziji vstopimo skorajda v vse slovenske domove; pa tudi med mladimi, kot vemo, je televizija zelo priljubljena. Z natečajem "Prosto po Prešernu", ki ga bomo ob kraju letošnjega kviza oz. v letu 2000 - Prešernovem letu - razpisali prvič, reševanje kviza nadgradimo in poglobimo z lastno ustvarjalnostjo in raziskovalnim delom mladih reševalcev. S tem bo krog knjižnično-informatijskega opismenjevanja sklenjen in upamo, da bodo še bolj izpeljani smotri knjižnega kviza (boljša informacijska pismenost, več branja, poglobljeno znanje). Pa še to: knjižni kviz v prihodnjem letu bo mogoče reševati na klasičen način in prek interneta!

Kviz v prihodnjem letu bo namenjen *Prežihovemu Vorancu in Koroški in 40. letnici Bralne značke Slovenije*.

Tilka Jamnik

SPECIALNE KNJIŽNICE

VTISI O SPECIALNI KNJIŽNICI TEHNIŠKEGA MUZEJA V MUENCHNU

V okviru Sekcije za specialne knjižnice ZBDS smo si 9. in 10. oktobra 1999 ogledali bavarsko prestolnico Muenchen. Naš cilj je bila specialna knjižnica Tehniškega muzeja. Veselili smo se obiska in se nanj tudi pripravljali. Predsednica sekcije Violetta Bottazzo se je dogovorila z direktorjem te knjižnice, da nam jo predstavi in pokaže. Ko smo prišli nas je gospod direktor pozdravil, izročili smo mu tudi skromno darilo za zahvalo, da nas je sprejel. Potem smo se posedli v srednje veliki dvorani in direktor nam je v skoraj uro dolgem nagovoru v angleščini predstavil nemški knjižnični informacijski sistem in zgodovino njihove knjižnice. Edini prostor v katerega nas je popeljal je bila velika čitalnica. Pred seboj smo zagledali police s priročno literaturo in klasične kataloge. To pa je bilo tudi vse, kar smo si lahko ogledali. Iz predstavitve smo tudi izvedeli, da je v knjižnici 40 zaposlenih in da je odprta tudi ob sobotah in nedeljah, ko so druge knjižnice zaprte. Kot nam je zagotovil, bo v prihodnjih dneh začel delovati njihov OPAC in uporabniki se bodo lahko v knjižnici priključili na njega iz šestih terminalov.

V celoti je izlet dobro uspel, ogledali smo si taborišče Dachau, zbirko Stare in Nove pinakoteke in dvorec Nynphenburg. Razpoloženje je bilo odlično, kar potrjuje tudi to, da je prišlo do izmenjav različnih idej v času našega dvodnevnega druženja.

Po tistem kar smo videli v Nemčiji, smo lahko z večino naših specialnih knjižnic zadovoljni. Prepričana sem, da bi marsikateri specialni knjižničar znal svojo knjižnico predstaviti veliko bolj plastično in bi nam pokazal večino prostorov, ki jih premore njegova knjižnica. Če drugo ne, je bila koristna izkušnja, kako ne predstavljamo knjižnice, če želimo, da bi ostala našim obiskovalcem v lepem spominu. To je izkušnja več in tudi zato je bilo koristno, da smo si knjižnico ogledali.

Nada Češnovar

KNJIŽNICA TEHNIŠKEGA MUZEJA V MUENCHNU

Ob petih zjutraj 9. oktobra smo se bibliotekarji, zaposleni v specialnih knjižnicah odpeljali s turističnim avtobusom s Kongresnega trga preko mejnega prehoda Karavanke, mimo Spittala, skozi predor Mallnitz ter Salzburga v Muenchen.

Ogledali smo si knjižnico Tehničnega muzeja, ki je ena največjih tovrstnih na Bavarskem. Muzejska knjižnica je za naše razmere zelo velika, saj ima preko 30.000 m knjižnih polic. Čitalnica ima preko 1500m² prostora in preko 1000m knjižnih polic in je odprta vsak dan v tednu med 9. in 17.uro. Knjižnica je bila ustanovljena 1909. leta (to je 6 let po ustanovitvi muzeja) in takrat je hranila med 4-8000 knjižnih enot, zaposlovala pa je 2 človeka. Ker je v tem stoletju potreba po večji knjižnici naraščala, zaposluje danes 30 bibliotekarjev (cca 10% zaposlenih) v muzeju. Več kot 80% gradiva pridobijo v muzejski knjižnici Tehničnega muzeja z darovi zasebnikov. Kot večina knjižnic, tudi ta nima dovolj denarja za nakup vse strokovne

literature s področja znanosti, da bi zadovoljevala večino potreb uporabnikov. Pohvali se lahko z darovi redkih starih knjig. Pokazali so nam nekaj redkosti npr. knjigo Agricole, ki je zbral vse tedanje znanje o rudarstvu svojega časa v eni sami knjigi *De Re Metallica* iz leta 1546.

Po predavanju o knjižnici smo si ogledali še njihovo čitalnico in trenutno razstavo o Goetheju. Sledilo je prosto popoldne z obiskom Tehničnega muzeja ali prostim potepanjem po Muenchnu. Deutsche Museum oz. Tehnični muzej hrani preko 1.000.000 muzejskih predmetov, v dvoranah pa se človek skoraj izgubi. Ogledala sem si tudi predstavo v planetariju in podzemne hodnike, kjer je razstava o rudarjenju. Ob 17. uri muzej za obiskovalce zaprejo, prav tako tudi vse trgovine. Kratek potep po starem mestnem jedru mi je dobro del, saj sem na železniški postaji le uspela dobiti film za diazitive.

Proti večeru smo imeli večerjo v tipični bavarski pivnici, nato pa smo odšli v hotel Forelle v mestecu Dachau. Megleno jutro nas je pričakalo na prostoru zloglasnega koncentracijskega taborišča, ki je bilo odprto že leta 1933 in je delovalo do leta 1945.

Sledil je avtobusni ogled mesta Muenchna, ki slovi po svojih muzejih in galerijah in je pravi center umetnost. Pot nas je vodila še v Alte Pinakotek, kjer smo si ogledali razstavo evropskih slikarjev od 14. do 18. stoletja, med njimi Rubensa, Rembrandta in drugih.

Nekateri so odšli še v Neue Pinakotek, kjer so razstavljena dela slikarjev iz 18. in 19. stoletja. Vstop v obe galeriji je ob nedeljah prost.

Zaključili smo z ogledom dvorca Nymphenburg, to je letna rezidenca dinastije Wittelbach-ov. Polni vtisov in želje, da bi čimprej organizirali podoben izlet v London ali Peters-

burg ali morda kakšno drugo ogleda vredno mesto s specialno knjižnico, smo se odpeljali proti Sloveniji, bogatejši za nova spoznanja in prijateljske stike med specialnimi bibliotekarji.

Alenka Jamnik

MEDNARODNA SREČANJA

POROČILO O DELOVANJU STALNEGA ODBORA SEKCIJE ZA KATALOGIZACIJO PRI IFLI

Avgusta sem se udeležila letnega zasedanja IFLE v Bangkoku. Vsako leto se sestane tudi Stalni odbor Sekcije za katalogizacijo, v katerem sem članica od leta 1999. V okviru odbora delujejo številne delovne skupine, ki se na letnem posvetovanju sestanejo in/ali predstavijo poročilo o svojem delovanju. V delovnih skupinah poleg izvoljenih članov Stalnega odbora sodelujejo svetovalci (če odbor pridobi sredstva za izplačilo honorarjev, ostali člani seveda delajo brezplačno), predstavniki zainteresiranih sekcij IFLE in drugih sorodnih mednarodnih organizacij.

- **Delovna skupina za revizijo ISBD-jev** preverja, ali se določila posameznih ISBD-jev ujemajo s priporočili za vsebino nacionalnega bibliografskega zapisa, ki so objavljena v publikaciji *Functional requirements for biblio-*

graphic records (krat. *FRBR*, slov. prevod *Funkcionalne zahteve za bibliografske zapise* je v pripravi).

Zaenkrat so pregledali *ISBD(M)* in ugotovili 12 točk, kjer se priporočila o obveznosti posameznih elementov v *ISBD* razlikujejo. Poročilo bo objavljeno na IFLANET-u (<http://www.ifla.org>) in po trimesečnem roku za pripombe bo seznam postal uradni dodatek k sedaj veljavni izdaji *ISBD(M)*.

Delovna skupina bo po enaki metodologiji pregledal tudi ostale *ISBD*-je.

Poleg tega je Sekcija knjižnic s področja geografije in kartografije dala pobudo za revizijo sedanje izdaje *ISBD(CM)* in ustanovljena je bila delovna skupina. Sekcija za avdiovizualno in večvrstno gradivo pa je najavila predlog za revizijo *ISBD(NBM)*.

Delovna skupina se ukvarja tudi s problemom izbire ustreznega standarda za opis gradiva. Gre predvsem za problem 'vsebina : nosilec', torej ali bomo npr. zemljevid na CD-ROM-u obdelali po *ISBD(CM)* ali *ISBD(ER)*.

- **Delovna skupina za revizijo *ISBD(S)*** pripravlja revidirano izdajo standarda za serijske publikacije. Gre za usklajevanje interesov med načeli nacionalne bibliografije (*ISBD*), mednarodne evidence serijskih publikacij (Mednarodni ISSN center) in sprememb, ki jih načrtujejo pri reviziji angloameriških pravil za katalogizacijo, predvsem zaradi programa CONSER. Tako so bile z vsake od treh strani ustanovljene delovne skupine, ki poskušajo stališča med seboj uskladiti. Skupine si izmenjujejo stališča in

aprila naslednje leto je predviden skupni sestanek predstavnikov vseh treh strani, na katerem naj bi pripravili končni dokument za obravnavo na kongresu IFLE v Jeruzalemu leta 2000. Ker v tej delovni skupini IFLE aktivno sodelujem, lahko rečem, da bo različna stališča o obsegu novega standarda in njegovih spremenjenih določilih zelo težko uskladiti in se utegne delo podaljšati.

- **Delovna skupina za izpise na *OPAC-u*** je za zasedanje v Bangkoku pripravila osnutek dokumenta, v katerem so bile delno upoštevane pripombe, prejete med šestmesečnim rokom za revizijo. Na dveh delovnih sestankih, ki smo jih imeli v Bangkoku, smo ugotovili, da dokument kljub temu ne ustreza ciljem projekta. Zato še vedno intenzivno izmenjujemo pripombe in sugestije in verjetno se bo vsebina dokumenta bistveno spremenila. Čeprav je rok za pripombe uradno že mimo, lahko prvotni osnutek še vedno pregledate na <http://www.ifla.org/VII/s13/guide/opac.htm>. Pripombe še vedno prihajajo in so zaželeno.
- **Delovna skupina za revizijo publikacije *Oblika in struktura korporativnih značnic*** bo izvedla primerjalno študijo o oblikovanju korporativnih značnic po različnih nacionalnih pravilnikih. Pregledala bo tudi prakso pri spreminjanju značnice glede na spremembo imena korporacije in več pozornosti namenila značnicam za korporacije v nelatiničnih pisavah.
- **Delovna skupina za revizijo *Smernic za normativne in napotilne vpise*** je pripravila osnutek novega besedila, ki pa vključuje

tudi elemente, značilne izključno za strukturo nekaterih obstoječih računalniških formatov. Na tak osnutek je prišlo veliko pripomb in delovna skupina bo delo obnovila.

- **Delovna skupina za metapodatke** bo pregledala dosedANJI razvoj na tem področju, določila osnovne elemente metapodatkovnega zapisa glede na priporočila v *FRBR* in *ISBD*-jih ter pripravila smernice za njihovo uporabo.
- **Delovna skupina za pripravo *Funcionalnih zahtev in številčenja normativnih zapisov* (*Functional requirements and numbering of authority records – FRANAR*)** se ukvarja s problemi povezovanja obstoječih številčk za normativne zapise, povezovanja starih in novih zapisov, zaščito podatkov itd. Sicer pa naj bi pripravila študijo o funkcionalnih zahtevah za normativne zapise po enakem modelu kot *FRBR*.
- **Delovna skupina za terminologijo** je bila ustanovljena letos na pobudo sklepov s konference o katalogizaciji v Moskvi aprila letos. Cilj skupine je pripraviti večjezični slovar izrazov s področja katalogizacije, ki naj bi vključeval izraze v vseh uradnih jezikih *IFLE*, seveda pa tudi v drugih. V drugi fazi bi seznamu izrazov dodali tudi kratke razlage. Delovna skupina bo pri tem sodelovala s projektom večjezičnega slovarja s področja knjižničarstva, ki ga vodi *NUK*.
- **Delovna skupina za revidirano izdajo *Anonymous classics* (*Anonimna klasična dela*)** je skoraj že dokončala pregled za Evropo, ki naj bi kmalu izšel. Za pripravo podatkov o anonimnih

klasičnih del z ostalih celin je doslej navezala stike z azijskimi državami, naslednja pa je na vrsti Afrika.

Zlata Dimec

PRIPOROČILA SVETA EVROPE O DELU V KULTURI V INFORMACIJSKI DRUŽBI

Še preden se bodo ob koncu letošnjega novembra v Seattlu sešle članice Svetovne trgovinske organizacije, naj bi Odbor Ministrov Sveta Evrope poslal svojim 41 članicam priporočilo št. 99 o delu in profesijah na kulturnem področju v informacijski družbi. Gre predvsem za to, da bi Evropa na tem svetovnem skupu tudi s konkurenčnih razlogov zastopala stališča, s katerimi naj ne bi delo v kulturi prepustili samo logiki tržišča, ampak naj bi ga države, članice Svetovne trgovinske organizacije, po vzorcu socialne politike *ES* tako regulirale, da bi se v njem prepletalo partnerstvo privatnega z javnim sektorjem in da bi se na globalni ravni vse bolj uveljavljala različnost in pluralizem kultur. Nova tehnologija ponuja take izzive, ki jih lahko opredelimo kot odločilno bitko v sedANJI civilizaciji.

O tem je bila beseda na dvodnevni konferenci v Rimu 22. in 23. oktobra v organizaciji Sveta Evrope in rimske občine. Okrog 190 udeležencev iz 38 držav je predstavljalo vladne in nevladne institucije s področja kulture. Namen konference je bil, da predlagano besedilo ob širšem strokovnem konsenzu izpopolnijo in ga tako izpopolnjenega posredujejo Odboru Ministrov Sveta Evrope v sprejem.

Razvoj novih informacijskih in komunikacijskih tehnologij utegne dalj časa spodbujati tako gospodarsko rast, ki bo spodbujala razvoj informacijske družbe, v kateri bo informacija zdaleč bolj razširjen gospodarski vir kot doslej. V tej družbi bodo potrošniki in drugo prebivalstvo tako pogosto uporabljali informacijo pri svojih osebnih in drugih vsakodnevnih odločitvah, da se bo povsem naravno razvil informacijski sektor. V njegovih sestavinah, v "vsebinski" proizvodnji, v posredovanju informacij in v procesu njihove obdelave, bodo delovale organizacije privatnega in javnega sektorja. Gre za področja radijskega in televizijskega medija, filma in gledališča, založništva, muzejstva, arhivske in knjižnične dejavnosti.

Nosilci svetovne konkurence so predvsem kadri, izoblikovani glede na zahteve informacijske družbe. Tako v osnutku priporočila glede na omenjene dejavnosti uporabljajo tudi naslednje štiri izraze:

1. informacijska profesija, ki zadeva osebe, katerih vloga je v posredovanju med oblikovalci informacij, posredniki informacij, uporabniki informacij in informacijskimi tehnologijami,
2. delavci na področju znanja ali "delavci znanja", ki opredeljuje osebe, usposobljene, da preoblikujejo procesirano znanje v nove vsebine in njih posredovanje; imenujejo jih tudi simbolične analitike in so proizvajalci novih visoko cenjenih vrednosti, temeljčih na informacijskem dele,
3. kulturne dejavnosti ali proizvodnje, ki opredeljujejo organizacije, katerih delovanje je usmerjeno v proizvodnjo in/ali trženje glasbe, radijskih in televizijskih programov, filmov, knjig, časopisov in časnikov, novih medijev ter oglaševanja in

4. kulturne institucije, kar pomeni javne, poljavne in privatne institucije, ki opravljajo naloge, ki niso zgolj komercialne narave in ki nudijo kulturne dobrine in storitve tako, da so dostopne javnosti; mednje sodijo knjižnične in informacijske storitve, muzeji in arhivi.

Evropske države naj za področja digitalnih proizvodov in storitev vključijo v svoje strukture nove poklicne profile, ki bodo združevali

1. vsebino in tehnologijo; gre za strokovnjake, ki pripravljajo, izbirajo in izdelujejo vsebine v tehnološkem okolju za uporabo prek digitalnih izdelkov in storitev,
2. design in tehnologijo; gre za strokovnjake, ki oblikujejo predstavitve in učinke digitalnih proizvodov in storitev,
3. management in tehnologijo; gre za strokovnjake, ki vodijo in nadzorujejo proizvodnjo digitalnih in multimedijskih izdelkov in storitev,
4. distribucijo in tehnologijo; gre za strokovnjake, ki so usposobljeni za distribucijo, diseminacijo in hranjenje digitalnih informacijskih, kulturnih proizvodov in storitev.

Za nas knjižničarje je posebno pomembno, da pri zadnji skupini priporočajo naslednje poklicne profile: marketinške menažerje IKT sistemov, informacijske posrednike/multimedijske knjigarje, informacijske posrednike/multimedijske knjižničarje/arhivarje, oblikovalce domačih spletnih strani (webmasters), "spletne slednike" (web-watchers), arhivarje elektronskih informacij, dokumentaliste elektronskih informacij in izobraževalce na področju telekomunikacije (tele-tutors). Vsi ti profili naj bi obvladovali menažerske in organizacijske veščine ter imeli us-

tvarjalne sposobnosti. Na informacijskem komunikacijskem tehnološkem področju naj bi obvladovali ustrezna računalniška znanja, znanja o standardih in znanja o delu v komunikacijskem omrežju. Poleg tega so jim potrebne določene kognitivne veščine, pravna znanja, medosebne komunikacijske in jezikovne veščine.

Med številnimi referati je Giuseppe Rao iz predstavništva italijanskega ministrskega sveta predstavil zanimiv načrt italijanske vlade o vstopanju v informacijsko družbo. Moč ga je dobiti prek naslova www.palazzochigi.it/FSI

Ko bo Odbor ministrov Sveta Evrope sprejel to priporočilo, bi bilo prav, da bi ga prevedli v slovenščino in ga razposlali vsem zainteresiranim strukturam, tudi knjižnicam, lokalni samoupravi in obema univerzama.

Rajko Slokar

PREDSTAVLJAMO VAM

INFORMACIJSKA TOČKA SVETA EVROPE V MARIBORSKI KNJIŽNICI

V mesecu juniju je Knjižnica Tabor, enota Mariborske knjižnice, postala ena od informacijskih točk Sveta Evrope. Pobudo za njeno ustanovitev je dal Informacijsko dokumentacijski center Sveta Evrope pri Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani. Podobne centre, ki delujejo tudi v drugih državah, članicah te organizacije, je ustanovil odbor ministrov Sveta Evrope na zahtevo

nekaterih držav. Njihov cilj je priskrbeti javnim organom oblasti, posameznikom in zasebnim organizacijam informacije in dokumentacijo o dejavnostih in dosežkih te organizacije ter pomagati pri uveljavljanju njenih pobud v državah, kjer ti centri delujejo.

Naloga Informacijsko dokumentacijskega centra je, da zbira in hrani publikacije in dokumente z vseh področij delovanja te organizacije. Zbirko mesečno dopolnjujejo z gradivom, ki jim ga redno pošiljajo s sedeža Sveta Evrope v Strasbourgu.

V knjižnici smo se odločili, da bomo s pomočjo propagandnega materiala, ki nam ga je poslal Informacijsko dokumentacijski center, pripravili razstavo, s katero bomo naše uporabnike seznanili z delovanjem, pomenom in cilji Sveta Evrope. V čitalnici je bralcem na voljo informacijsko gradivo, ki ga lahko odnesejo, nekaj gradiva pa smo postavili na knjižne police in si ga obiskovalci lahko izposodijo na dom. Razstava je bila na ogled do meseca septembra, nato pa smo Svetu Evrope namenili stalno izložbo, v kateri razstavljamo aktualno gradivo, ki prikazuje delovanje te organizacije. Po dogovoru s centrom, ga dopolnjujemo vsaka dva meseca.

Uporabnikom pomagamo pri iskanju spletnih strani Sveta Evrope na Internetu, saj smo z naših domačih strani naredili povezavo do Informacijsko dokumentacijskega centra v Ljubljani. Na teh spletnih straneh je še več informacij o delu te organizacije, o organih in komisijah, ki jo sestavljajo, konvencijah, ki jih sprejemajo ter o aktivnostih delovnih teles na različnih področjih : področju človekovih pravic, pravosodja, zdravstva, otrok, mladine in družine, socialnega skrbstva, množičnih medijev, športa, kulture in izobraževanja ter lokalnih oblasti.

Obiskovalce knjižnice seznanjamo z možnostjo udeležbe na različnih srečanjih, ki potekajo v okviru organizacije Sveta Evrope.

Upamo, da bomo na ta način prispevali k zблиževanju narodov in narodnosti v Evropi, varovanju človekovih pravic in temeljnih svoboščin ter z našim delom vsaj malo pripomogli k informiranju javnosti o tej organizaciji.

Dragica Goljat

POLETNA ŠOLA KNJIŽNICE IN INTERNET V BUDIMPEŠTI

Centralno-evropska univerza v Budimpešti je v času od 19. do 30. julija letos organizirala poletno šolo z naslovom *Libraries and Internet*. Gre le za eno od mnogih poletnih šol, ki jih ta univerza organizira v poletnem času. Večinoma so to šole s področja družboslovja in humanistike, vsakoletna knjižničarska šola pa je med najbolj priljubljenimi, saj vsako leto prav zanjo prispe največ prijav. V Sloveniji se je bilo mogoče prijaviti na razpis pri Zavodu za odprto družbo.

Tisti, ki smo bili med prijavljenimi izbrani in smo se končno znašli v Budimpešti, smo prihajali iz držav nekdanje Jugoslavije in Sovjetske zveze, iz drugih držav vzhodne Evrope, iz Mongolije in s Haitija.

Predavatelji so bili utečena ekipa Angležev - Lyn Robinson, Peter Burnett in David Bawden, ki imajo že obilo izkušenj s podajanjem podobnih tem. Njihov način stika s slušatelji je bil tipično angleški, kar pomeni, da so v predavanju vključevali veliko humorja in da so znali navezati tudi manj formalne odnose z

ljudmi, s katerimi so preživeli štiri-najst dni.

Predavanja so bila razdeljena v dopoldanske in popoldanske sklope. Dopoldne smo poslušali v glavnem teoretična predavanja na teme kot so osnove interneta, iskanje virov na internetu, uporaba interneta za referenčno in raziskovalno delo, usposabljanje tistih, ki bodo učili, osnove HTML-ja, digitalna pismenost, kvaliteta virov na internetu, knjižničarji in informacijska doba. Sledile so učne ure s posamičnimi predavatelji v manjših skupinah. Tematsko so jih določala vprašanja in želje slušateljev. Popoldneve smo preživljali za računalniki, kjer smo uporabili znanje, ki smo ga pridobili ob dopoldnevih. Pregledovali smo naslove na internetu s seznamov, ki so nam jih posredovali predavatelji, uporabljali različna iskalna orodja, poskušali izdelati preprosto domačo stran, skratka teoriji je sledila praksa.

Izpostavili bi nekaj teoretičnih podarkov, ki so nam jih posredovali predavatelji na poletni šoli:

Vpliv interneta

Govor je tekel o vrsti sprememb, ki so nastale v knjižnicah in drugih informacijskih servisih z uporabo interneta. Poleg tega, da so se spremenili načini uporabe knjižničnih informacij (katalogi, bibliografski podatki ipd), se je spremenil tudi obseg in narava "zunanjih" informacij, do katerih imajo zdaj uporabniki dostop v knjižnici.

Tradicionalna vloga knjižnice v verigi avtor-urednik-založnik-knjižničar se je spremenila, zato si mora knjižnica v novih razmerah zagotoviti ustrezno mesto. Posledica tega je nastanek novih vrst knjižnic - elektronske, hibridne, virtualne, digitalne. Predvsem pa je postala knjižnica informacijski prostor.

Preprost dostop do informacij preko interneta je velikokrat le teo-

rija. Zanj so namreč potrebna določena finančna sredstva, ustrezna oprema, pa tudi usposobljenost in izurjenost za učinkovito rabo digitaliziranih informacij. Tudi tu lahko knjižnice najdejo svoje mesto.

Preplavljenost z informacijami, o kateri večkrat govorimo, je mogoče obvladati z različnimi prijemi. Uveljavlja se nov pristop k delu, ki ga imenujejo upravljanje znanja (*knowledge management*), potrebna je izmenjava informacij znotraj organizacije in vključevanje osebnega znanja vsakega posameznika. Rezultate iskanja po različnih metodah strukturiramo, rangiramo in filtriramo. Internet in intranet pa sta bistveni tehnologiji v medsebojni izmenjavi informacij. Istočasno sta torej vzrok in sredstvo reševanja preplavitve z informacijami.

Iskanje virov na internetu

Digitalni viri na internetu so raznoliki, številni, nekateri od njih so zastareli. Probleme pri iskanju informacij povzroča predvsem dejstvo, da so iskalna orodja in načini dostopov do informacij izredno raznovrstni, tako da se iskanja ni mogoče preprosto naučiti. Učiti se ga je treba zmeraj znova. Trenutno dostopna iskalna orodja so sezname seznamov, predmetni katalogi in izhodišča, splošni katalogi, iskalni stroji in portali. Delno bi probleme pri iskanju rešila čim enotnejša klasifikacija in indeksiranje virov na internetu, k boljšim rezultatom iskanja pa gotovo pripomore tudi čim boljša usposobljenost tistega, ki išče.

Knjižničarji v informacijski dobi

Informacijska doba je prinesla predvsem možnost dostopa do velike količine informacij, ki so zelo raznovrstne. To je brez dvoma pomembno vplivalo na delo vseh, ki smo zaposleni v knjižnicah. Spremenili smo načine komuniciranja, kot posredniki med informacijskim

sistemom in končnimi uporabniki postajamo nekoliko manj pomembni, osvojiti moramo digitalno pismenost in se naučiti vsaj osnov uporabe informacijskih tehnologij. Vloga knjižničarjev se je tako nekoliko spremenila. Od nas zahteva večjo prilagodljivost, hkrati pa so tradicionalna knjižničarska znanja ostala še vedno relevantna. Pomembno se je tudi zavedati, da vse informacije niso dostopne v digitalni obliki. Zato ni nepomembno znanje uporabe klasičnih virov, ko je to potrebno. Knjižnice sodobnosti in prihodnosti bodo še vedno knjižnice, ki bodo hranile in posredovale informacije na različnih nosilcih – od papirnatih do elektronskih. Prej kot zgolj digitalne ali virtualne, bodo knjižnice ostale kompleksne ustanove.

Uporaba interneta za referenčno in raziskovalno delo

Medtem ko je bil internet še pred nekaj leti zgolj orodje za računalniške profesionalce ali igrača za prosti čas, je danes nezamenljivo orodje za knjižničarje, vir za iskanje "resnično" uporabnih informacij ter del vsakega referenčnega in raziskovalnega dela.

Spoznali smo načine iskanja informacij za posamezno vrsto dela. Pri iskanju referenc postavljamo "zaprta" vprašanja, iščemo nek natančno določen podatek (naslov, definicijo, ime ipd). Ko najdemo ta odgovor, ki ga običajno iščemo iz enega vira, lahko zaključimo poizvedbo. Pri raziskovalnemu delu postavljamo "odprta" vprašanja (kaj je znanega o neki temi). Informacije iščemo po različnih virih. Odgovorov je več in sami moramo presoditi, kdaj lahko poizvedbo zaključimo. Glede na vrsto informacij, ki jih iščemo, uporabljamo različna iskalna orodja, pri tem pa je treba upoštevati aktualnost, objektivnost, kvaliteto in verodostojnost dobljenih rezultatov. Kontrolirati jih je mogoče na različne načine. Za raziskovalno delo

je značilno, da so posamezna področja na internetu različno zastopana.

Digitalna pismenost

Poleg osnovne pismenosti, ki predstavlja sposobnost branja in pisanja ter uporabo le tega pri svojem delu, govorimo danes še o nekaterih drugih vrstah pismenosti. To so knjižnična pismenost (sposobnost najti in uporabiti knjižnično gradivo), računalniška pismenost, informacijska pismenost in digitalna pismenost.

Digitalna pismenost izhaja iz vseh ostalih vrst pismenosti in se osredotoča na iskanje in uporabo gradiva na internetu. Poleg sposobnosti najdbe in uporabe digitalnih virov informacij pa vsebuje tudi vedenje, kdaj namesto le teh uporabiti tiskane vire. Pomembna je sposobnost evaluacije dobljenih rezultatov in uporabe različnih virov, kar omogoča učinkovito rabo informacij in upravljanje znanja. Ena od nalog knjižničarjev je tako lastno digitalno opismenjevanje kot tudi pomoč pri digitalnem opismenjevanju uporabnikov knjižnic.

Usposabljanje tistih, ki bodo učili

Ko se naučiš česa novega, je pomembno, kaj z novim znanjem storiš. Poletna šola Knjižnice in internet je poskušala svoje slušatelje navdušiti, da bi osvojeno znanje posredovali naprej – kolegom v domačih ustanovah, predvsem pa uporabnikom v knjižnicah. Šlo naj bi predvsem za začetno osveščanje o pomenu interneta pri iskanju informacij, za učenje osnov iskanja, pa tudi za učenje zahtevnejših tehnik uporabe interneta. Zato je bilo eno od predavanj posvečeno poučevanju tehnik podajanja snovi. Naučili so nas pripraviti predstavitev, ki poslušalca pritegne, odpreti diskusijo in izvesti praktične vaje. Poudarili so pomen kontinuitete v izobraževanju, saj se internet

naglo in nepredvidljivo spreminja. Opozorili so nas, kako pomembno je, da ima vsako izobraževanje jasno zastavljene cilje in da uvodoma razloži osnovne koncepte. Krajša prezentacija, ki jo je moral izvesti vsak od slušateljev, je bila vaja za predstavitve, ki smo jih pozneje pripravili v domačem okolju.

Zaključek

Izhodiščna in zaključna misel usposabljanja za internet je bila, da je internet mreža, ki povezuje vire informacij in ne zgolj baza podatkov. Danes je z internetom povezanih že preko štirideset milijonov ljudi. V medmrežje se povezujemo, ker želimo izmenjevati informacije, jih podajati, sprejemati, posredovati. Internet je torej način komunikacije.

Organizacija in potek poletne šole Knjižnice in internet, ki je potekala pod okriljem Sorošovega inštituta, je sledila načelu, da morajo imeti v principu vsi ljudje enake možnosti za razvoj, informacija pa je dobrina, ki razvoj omogoča. Kot taka bi morala biti dostopna vsakomur in ne bi smela postati sredstvo razslojevanja.

Za udeležbo na poletni šoli smo bili izbrani zaradi možnosti, ki jo imamo, da s svojim delom pripomremo k splošnemu razvoju ljudi in družbe.

Del tega poslanstva skušava v svojem okolju uresničiti s tem, da pridobljeno znanje posredujeva sodelavcem, uporabnikom in drugim kolegom, ki s svojim delom v knjižnicah lahko pripomorejo k osebni razvoju posameznikov in razvoju družbe nasploh.

Za konec še nekaj naslovov spletnih strani, povezanih s tečajem:

<http://www.kvb.it/CEU/>

– domača stran tečaja Knjižnice in internet 1999

<http://www.ceu.hu>

– Central European University

<http://www.osi.hu>

– Open Society Institut Budapest

<http://www.earl.org.uk/ask/>

– Ask a Librarian – "elektronski informator"

Doris Dekleva,
Jerneja Ferlež

NOVE PUBLIKACIJE

PRIROČNIK ZA UNIMARC

Narodna in univerzitetna knjižnica v Ljubljani je izdala *Priročnik za UNIMARC : format za bibliografske podatke. Druga izdaja.*

To je prevod originala *UNIMARC manual* iz leta 1994. UNIMARC predstavlja samo okvir, ki ponuja bolj ali manj ustrezne možnosti za vključitev posameznih značilnosti različnih katalogizacijskih pravilnikov. Zaradi naših posebnosti sicer v manjši meri še ostajamo pri prirejeni rabi nekaterih polj, njihovih kombinacij ali pomenu posameznih šifer. V Priročniku za UNIMARC je na te primere izrecno opozorjeno pri nekaterih slovenskih primerih k posameznim poljem. Primeri izhajajo iz različnih okolij in odražajo njihove značilnosti. Slovenske primere k posameznim poljem smo dodali na posebnih, obarvanih listih in jih bomo občasno dopolnjevali. To bo toliko lažje, ker je v novem Priročniku za UNIMARC možno dopolnjevati in zamenjevati samo posamezne liste in tako bodo izhajala tudi dopolnila. V taki obliki je izšel tudi izvornik, dopolnila pa naj bi izhajala vsaki dve

leti. Dopolnila iz let 1996 in 1998 so v ta prevod že vključena.

Priročnik za UNIMARC je namenjen vsem, ki pripravljajo zapise za vključevanje v mednarodne podatkovne zbirke. Poleg tega naj bi služil kot dopolnilni priročnik k dokumentaciji COMARC/B, posebno pri preverjanju ustrezne uporabe posameznih polj, podpolj, šifer itd. Naslednje dopolnilo bo Mednarodni urad za univerzalno bibliografsko kontrolo in program MARC pri IFLA izdal leta 2000 in potrudili se bomo, da čimprej pripravimo tudi prevod. Vsi, ki boste naročili Priročnik za UNIMARC (naročilnico objavljamo v prilogi) boste dobili tudi vsa nova dopolnila.

Zlata Dimec

PREVOD TEZAVRA EUROVOC

Pri Državnem zboru RS je v okviru programa projektov pri Informacijsko dokumentacijskem centru pri vladi RS izšla tretja izdaja prevoda tezavra EUROVOC. Pri projektu je sodelovalo 17 strokovnjakov s področja družboslovja in prevajalstva. Pri pripravi je sodelovala tudi naša stanovska kolegica Nataša Glavnik, ki je vodja tega centra.

Slovenski prevod tezavra EUROVOC je namenjen

- enotnemu indeksiranju dokumentov
- enotnemu prevajanju

Uporabniki seveda ne smejo posegati v sam tekst tezavra EUROVOC, ne smejo pa tudi ponatisniti, reproducirati ali fotokopirati ali kako drugače javno objavljati tega teksta.

Tezaver je strukturin seznam izrazov, ki naj bi v dokumentacijskem sistemu na nedvoumen način pred-

stavljali pojme, ki nastopajo v dokumentih in v vprašanjih, naslovljenih na ta sistem.

Vsi, ki bi vam tezaver koristil pri vašem delu, lahko pokličete Natašo Glavnik na telefon: 1761-227.

Nada Češnovar

ČESTITKA

NOV DOKTORAT

mag. Melita Ambrožič, vodja Izobraževalnega centra v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani, je 18. oktobra 1999 na Filozofski fakulteti Sveučilišta u Zagrebu uspešno zagovarjala doktorsko disertacijo z naslovom *"Utvrdivanje uspešnosti poslovanja visokoškolskih knjižnic: od kvantitativnih do kvalitativnih pokazatelja"*.

Kolegici za doktorat iskreno čestitamo in ji želimo še veliko uspehov pri nadaljnem delu.

PRILOGE

1. V prvi prilogi objavljamo **pregled dela splošnoizobraževalnih knjižnic v letu 1998**, ki ga je pripravila *Silva Novljan*.
2. V drugi prilogi objavljamo **prijavnico** za kolokvij Sekcije za domoznanstvo pri ZBDS "**Izbor in pridobivanje domoznanskega gradiva**", ki bo 26. novembra v Celju.
3. V tretji prilogi objavljamo **formular za pošiljanje predlogov in pripomb** Komisiji za katalogizacijo pri ZBDS.
4. V četrti prilogi objavljamo **naročilnico** za dve novi strokovni publikaciji, ki ju je izdala Narodna in univerzitetna knjižnica:
 - *Priročnik za UNIMARC . format za bibliografske podatke*
 - *Uvod v UNIMARC*

PREPOČASNO URESNIČEVANJE ENAKOSTI Splošnoizobraževalne knjižnice v letu 1998

Silva Novljan

1. Organiziranost knjižnic

- **Knjižnična mreža:**

60 osrednjih knjižnic (upravnih enot) deluje na območju 193 občin. Upravne enote vodijo delovanje 299 izposojevališč. Povezujejo jih v mrežo, ki jo sestavlja 60 upravnih enot, ki so hkrati izposojevališča, 230 krajevnih knjižnic in 9 bibliobusov.

Po velikosti knjižne zbirke se uvršča:

- 113 knjižnic med izposojevališča nad 5.000 knjižnimi enotami,
- 53 knjižnic med izposojevališča od 5.001 do 10.000 knjižnimi enotami,
- 56 knjižnic med izposojevališča od 10.001 do 20.000 knjižnimi enotami,
- 77 knjižnic med izposojevališča nad 20.001 knjižnimi enotami.

- **Odprtost:**

Povprečno je knjižnica odprta na teden 21 ur ali 0,38 sekund na prebivalca. Normativ odprtosti, 10 sekund na prebivalca tedensko, dosega 0,38%.

Povprečna tedenska odprtost knjižnice raste z velikostjo knjižne zbirke:

- izposojevališče nad 5.000 enotami je odprto 3,16 ure,
- izposojevališče od 5.001 do 10.000 enotami je odprto 8,65 ure,
- izposojevališče od 10.001 do 20.000 enotami je odprto 20,60 ure,
- izposojevališče nad 20.001 enotami je odprto 54,74 ure.

2. Pogoji za delo

- **Prostor:**

Vse knjižnice imajo 52.352 m², kar predstavlja v povprečju 26,46 m² na 1000 prebivalcev.

Od skupne površine pripada 60 osrednjim knjižnicam (upravnim enotam), 76% prostora, to je 34.919 m². Vsaka upravna enota ima v povprečju 582 m². Vsa ostala izposojevališča imajo skupaj 17.432 m², vsako od 239 teh ima v povprečju 73 m² neto površine.

- **Oprema:**

Računalniška delovna mesta za uporabnike: V knjižnicah je skupaj 272 računalniških mest za uporabnike, v povprečju 0,9 na eno knjižnico ali 0,14 na 1000 prebivalcev. Na teh mestih je uporabnikom dosegljiv tudi katalog knjižnične zbirke, v katerem je zajeto 77 odstotkov knjižničnega gradiva vseh knjižnic.

Uporabnikom je na voljo v knjižnicah, razvrščenih po velikosti njihove knjižne zbirke, naslednje število računalniških mest:

- izposojevališča nad 5.000 enot imajo 3 računalniška mesta, v povprečju ima vsako izposojevališče 0,027 računalniških mest,
- izposojevališča od 5.001 do 10.000 imajo 17 računalniških mest, v povprečju ima vsako 0,32;
- izposojevališča od 10.001 do 20.000 imajo 32 računalniških mest, v povprečju vsako 0,57;
- izposojevališča nad 20.001 enot imajo 220 računalniških mest, v povprečju vsako 2,86 računalniških mest.

Sedeži za uporabnike: Knjižnice imajo skupaj 5.075 sedežev za uporabnike, kar predstavlja 2,57 sedeža na 1000 prebivalcev. Od skupnega števila pripada 3.011 sedežev 60 upravnim enotam, to je 59%. Ena upravna enota ima v povprečju 50 sedežev. Preostalih 2.046 sedežev si deli 239 izposojevališč, v povprečju ima vsako 8,6 sedeža.

Police za knjižno gradivo: V vseh knjižnicah je 135.672 m dolžine polic, od tega pripada 76% upravnim enotam. Na enem metru police je v povprečju 50 enot knjižničnega gradiva. Knjižnice navajajo, da je 88% vsega knjižničnega gradiva v prostem pristopu.

• Knjižnično gradivo

Knjižnična zbirka:

Gradivo	Število enot	%
Knjige in serijske publikacije	6.496.548	96,09
Rokopisi	14.940	0,22
Neknjižno gradivo	249.542	3,69
SKUPAJ	6.761.030	100

Knjižnična zbirka vseh izposojevališč skupaj obsega 96,09 odstotkov knjig in vezanih letnikov časnikov in časopisov, od tega je 1.112 enot na CD-ROM-ih. Med 3,69% neknjižnega gradiva pripada največ enot avdio gradivu (98.311 enot), video gradivu (69.580 enot), sledi drugo neknjižno gradivo: igrače, zemljevidi, fotografije, drobni tiski, slike, plakati, notno gradivo (68.801 enot), kombinirano avdio-video gradivo (10.353 enot), mikrooblik pa je 2.497 enot v knjižnični zbirki. Od neknjižnega gradiva je 729 enot na CD-ROM-ih. Od celotne knjižnične zbirke je 0,03 % enot knjižničnega gradiva na CD-ROM-ih.

Povprečno število enot knjižničnega gradiva na 1000 prebivalcev je 3.420.

Prirast knjižničnega gradiva:

Gradivo	Število enot	%
Knjige in serijske publikacije	366.814	91,81
Rokopisi	32	0,03
Neknjižno gradivo	32.600	8,16
SKUPAJ	399.446	100

Vsa izposojevališča so v tekočem letu pridobila skupaj 91,81% knjig in vezanih letnikov časnikov in časopisov, od tega je 361 enot na CD-ROM-ih. Pridobljenih je bilo 201.515 naslovov. Tako se je naslov pojavil v 1,8 izvodu.

V izposojevališčih je bilo skupaj 14.341 naslovov serijskih publikacij, od tega je bilo 31 naslovov na CD-ROM-ih, 54 pa on-line dosegljivih. V povprečju ima vsako izposojevališče 48 naslovov tekoče naročenih časnikov in časopisov.

Med 8,16% neknjižnega gradiva največ enot pripada video gradivu (13.111 enot), avdio gradivu (12.609 enot), sledi drugo neknjižno gradivo: igrače, zemljevidi, fotografije, drobni tiski, slike, plakati, notno gradivo (68.801 enot), kombinirano avdio-video gradivo (4.156 enot), mikrooblik pa je med prirastom 533 enot. Od neknjižnega gradiva je 628 enot na CD-ROM-ih.

Od skupnega števila priprasta je bilo 0,25% enot knjižničnega gradiva na CD-ROM-ih. Povprečno število novih enot knjižničnega gradiva na 1000 prebivalcev je 202 enot.

- **Knjižnični delavci:**

V knjižnicah je zaposlenih 587,5 strokovnih delavcev: 162,3 delavcev si je strokovno znanje pridobilo s formalnim šolanjem na področju knjižničarstva, 425,2 pa je izučenih knjižničarjev. V knjižnicah je zaposlenih še 187,5 upravno-tehničnih delavcev in manipulantov.

V vseh knjižnicah je redno zaposlenih 775 knjižničnih delavcev. Knjižnice so imele poleg teh še 203,98 honorarnih delavcev.

Na 1000 prebivalcev je 0,3 strokovnega delavca. Na 1 redno zaposlenega knjižničnega delavca je 2.553 prebivalcev. En strokovni delavec je izposodil 26.531 enot knjižničnega gradiva.

- **Stroški:**

Knjižnice so pridobile povprečno 2.422 SIT na prebivalca, na člana pa 10.337 SIT. Strošek izposojene enote knjižničnega gradiva je 307 SIT. Ena pridobljena enota knjižničnega gradiva je stala 2.847 SIT, kupljena pa 3.600 SIT.

Od skupnih sredstev je bilo porabljenih 23,73% za nakup knjižničnega gradiva, 25,02% za materialne stroške, 42,40% za plače in 8,85% za investicije.

Lastni prihodek knjižnic znaša 10,77% celotnega prihodka, pri čemer je bilo 82,77% pridobljenega s poslovanjem, 17,23% pa z darili, sponzorstvom.

3. Uporabniki

- **Člani:**

Člani	Število članov
Mladina (do 15.leta starosti)	150.704 (38% vseh mladih prebivalcev)
Odrasli	312.948 (16% vseh odraslih prebivalcev)
SKUPAJ	463.652 (23% prebivalcev)

Med člani je 32% mladih do 15. leta starosti. Na 1000 prebivalcev je 234 članov.

- **Obiskovalci:**

%	Število obiskovalcev
94%	5.871.644 obiskovalcev knjižnice
6%	378.784 obiskovalcev prireditev
100%	6.250.428 obiskovalcev - SKUPAJ

V povprečju je na 1000 prebivalcev 3.159 obiskovalcev.

- **Izposoja knjižničnega gradiva:**

Izposoja	Število enot
Na dom in v knjižnici	15.600.266
Medknjižnična	170 ¹
SKUPAJ	15.600.436

Član si je izposodil 34 enot, ob vsakem obisku povprečno 2,7 enot knjižničnega gradiva. Obrat knjižnične zbirke je bil 2,3-kraten.

Med izposojenim knjižničnim gradivom je bilo 93% knjig, serijskih publikacij in rokopisov, 5,8% neknjižnega gradiva in 1,2 % kopij originalov.

Na 1000 prebivalcev je bilo izposojenih 7.885 enot knjižničnega gradiva.

- **Prireditve:**

Knjižnice so imele 10.635 prireditvev. Na eni prireditvi je bilo povprečno 36 obiskovalcev.

Opomba:

- Poročilo je nastalo na osnovi podatkov, ki jih je z izpolnjenim vprašalnikom posredovalo 60 osrednjih splošnoizobraževalnih knjižnic, upravnih enot (zadnji vprašalnik je bil vrnjen 18.6.1999) in s primerjanjem rezultatov z določili Normativov in standardov za splošnoizobraževalne knjižnice (Poročevalec KSS 1987, št. 28).
- Primerjave so narejene na število prebivalcev z dne 31.12.1998 (Urad za statistiko Republike Slovenije): 1.978.334.

¹ Upoštevana je samo medknjižnična izposoja s tujino.

PRIJAVNICA

Kolokvij Sekcije za domoznanstvo pri ZBDS
"IZBOR IN PRIDOBIVANJE DOMOZNANSKEGA GRADIVA"
Celje, 26. november 1999

Ime in priimek.....

Ustanova.....

Delovno mesto.....

Naslov.....

Tel/faks/e-mail.....

Prijave morate poslati najkasneje do 19. novembra 1999 na naslov:

*Branko Goropevšek
Osrednja knjižnica Celje
Muzejski trg 1 a
3000 Celje
e-mail: brane@ce.sik.si*

KOTIZACIJE NI!!!

ZVEZA BIBLIOTEKARSKIH DRUŠTEV SLOVENIJE
Komisija za katalogizacijo

PREDLAGATELJ:

Ustanova:

Priimek:

Ime:

Naslov:

Telefon:

Faks:

Elektronska pošta:

PREDLOG:

UTEMELJITEV:

NARODNA IN UNIVERZITETNA KNJIŽNICA
Turjaška 1
1000 LJUBLJANA

N A R O Č I L N I C A

Ustanova: _____

Ulica: _____

Poštna številka: _____ Kraj: _____

Odgovorna oseba: _____ Davčna številka: _____

Naročam _____ izvodov publikacije **Priročnik za UNIMARC : format za bibliografske podatke**. Druga izdaja in **Uvod v UNIMARC**. Po skupni ceni 17.000 SIT.

Datum: _____

Podpis: _____

NARODNA IN UNIVERZITETNA KNJIŽNICA
Turjaška 1
1000 LJUBLJANA

N A R O Č I L N I C A

Ustanova: _____

Ulica: _____

Poštna številka: _____ Kraj: _____

Odgovorna oseba: _____ Davčna številka: _____

Naročam _____ izvodov publikacije **Uvod v UNIMARC**. Po ceni 900 SIT.

Datum: _____

Podpis: _____

Knjižničarske novice 9(1999)11
ISSN 0353-9237

Izdala in založila: *Narodna in univerzitetna knjižnica*
Turjaška 1
1000 Ljubljana
telefon (061) 2001 176, 2001 110
<http://www.nuk.uni-lj.si/>

Za knjižnico: *mag. Lenart Šetinc*

Odgovorna urednica: *Vilenska Jakac-Bizjak*

Glavna urednica: *Jelka Kastelic*

Uredniški odbor: *mag. Melita Ambrožič, dr. Silva Novljan, mag. Maja Žumer*

Naslovnico oblikoval: *Aleksij Kobal*

Fotografija na naslovnici: *Goran Bertok*

Tisk naslovnice: *Tiskarna Simčič, Ljubljana*

Tisk vsebine: *Grafko, Ljubljana*

Naklada: 690 izvodov. Letna naročnina; naročila in odpovedi pošiljajte pisno na naslov uredništva. Prejetih tekstov ne lektoriramo in ne honoriramo. Razmnoževanje ni dovoljeno.

Naslov uredništva: NUK, Informacijski center za bibliotekarstvo, za "Knjižničarske novice", Turjaška 1, 1000 Ljubljana. Prispevke lahko pošiljate tudi na disketah ali po elektronski pošti: jelka.kastelic@nuk.uni-lj.si.